

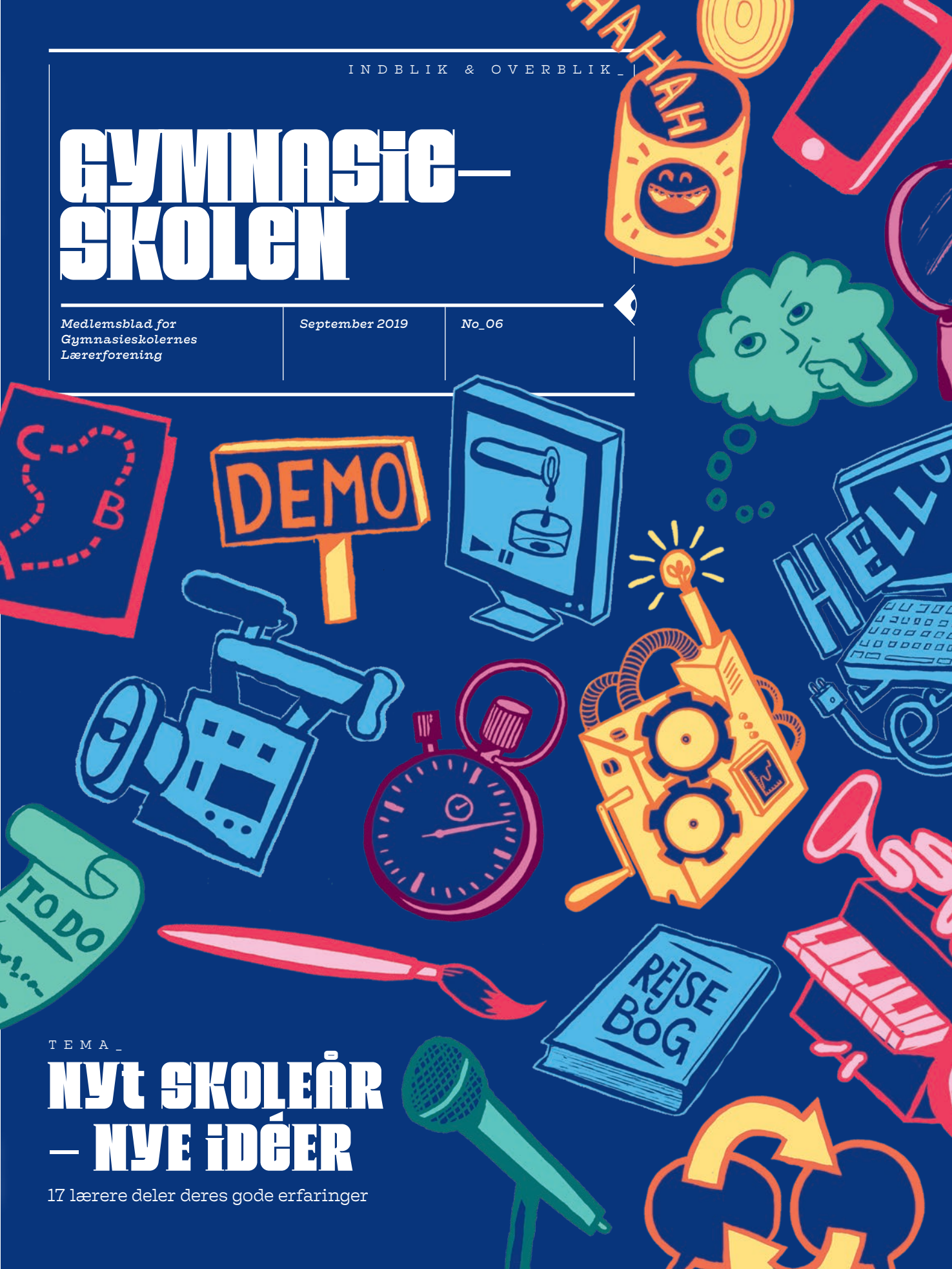
INDBLIK & OVERBLIK

GYMNASIE- SKOLEN

Medlemsblad for
Gymnasieskolernes
Lærerforening

September 2019

No_06

TEMA

NYT SKOLEÅR — NYE IDEER

17 lærere deler deres gode erfaringer

Vi sætter fokus på studieturens centrale omdrejningspunkt – det faglige indhold

Det faglige indhold og valg af destination går hånd i hånd. Vi kender de faglige muligheder på destinationerne og med et stort kontaktnet over alt i Europa, kan vi tilbyde et skræddersyet program til netop jeres studietur.

Med 15 års erfaring i at arrangere studierejser tilbyder vi:

- Skræddersyede studierejser over alt i Europa
- Stort fagligt program på de fleste destinationer
- samme rejsekonsulent fra start til slut
- Altid konkurrencedygtige priser

Få inspiration og hent vores faglige katalog online!

grupperejsebureauet.dk

Siden 2004 har vi haft fokus på at arrangere studierejser for ungdomsuddannelser - vi har stor erfaring i at sammensætte det rigtige program ud fra jeres budget.

Kontakt os på telefon 44 94 60 90 eller send os en email på info@grupperejsebureauet.dk – vi sidder klar til at hjælpe dig.

GRUPPE
REJSE
BUREAUET

Gymnasieskolen | Medlemsblad for Gymnasieskolernes Lærerforening | **Redaktion:** Morten Jest (ansvarshavende), jest@gl.org • Tina Rasmussen, tina@gl.org • Malene Romme-Mølby, mrm@gl.org • Johan Rasmussen, johan@gl.org • Lea Schønemann Karlsen, lsk@gl.org | **Adresse:** Vesterbrogade 16, 1620 København V. Telefon: 33 29 09 00 | **Hjemmeside:** www.gymnasieskolen.dk | **Rejse-, stillings- og forretningsannoncer:** Sofia Malta Velling, Rosendahls A/S, telefon: 45 7610 1155, smv@rosendahls.dk | **Design og koncept:** Creative ZOO, www.creativezoo.dk | **Forside:** Simon Væth | **Tryk:** Rosendahls A/S | **Oplag:** 15.400 | Tilmeldt Fagpressens Medie Kontrol | Medlem af Danske Specialmedier | **Næste deadline:** 10. september 2019.

INDHOLD

s_04 Leder
s_06 Kort om løn og ansættelse
s_08 Kort om uddannelsespolitik
s_10 Tema
s_40 Kort om undervisning

s_42 Kronik
s_46 GL's sider
s_52 Diskussion
s_54 Anmeldelser
s_60 Mindeord

Ny tillid

Vi mangler endnu at se regulære udspil. Men de første toner fra den nye undervisningsminister er positive.

Pernille Rosenkrantz-Theil (S) er som bekendt blevet ny undervisningsminister efter forsommerens folketingsvalg, der bragte Socialdemokraterne tilbage i første række ved fadet.

Mange tænker sikkert med gru tilbage på den seneste socialdemokratiske regering, der med den nu umoderne Moderniseringsstyrelse som bødde i en del tilfælde fik lærerne til at føle sig kørt ud på et sidespor. De foreløbige indikationer fra den nye minister – der jo er vokset op i et lærerhjem – kunne dog tyde på vilje til dialog og en tillid til underviseres vurderingsevne og øget selvbestemmelse til institutionerne. Bortset fra opblødning på rigide fraværsregler er det måske mest på grundskoleområdet, hun offentligt har ladet sine idéer om fremtiden skinne igennem, men mon ikke det er tegn på et generelt nyt syn på sektoren og demokratisk inddragelse af flere holdninger fra ministeriel side? Det kan man i hvert fald håbe på.

Og som du kan læse i denne udgave af Gymnasieskolen, har lærerne på gymnasierne masser af idéer til god undervisning. På et helt konkret plan.

God læsning!

Morten Jest
Chefredaktør

T E M A _

Nyt skoleår – nye idéer

” Kreative kolleger deler som regel gerne ud af deres gode erfaringer. Hvis man spørger.

Et nyt skoleår er i fuld gang, og gymnasierne summer igen af liv. For lærerne betyder det atter massevis af undervisningstimer, der skal forberedes, så de kan blive fyldt med inspirerende opgaver, øvelser, projekter og diskussioner til glæde for eleverne. Der foregår rigtig meget god undervisning ude på skolerne, og mange lærere er fyldt med gode idéer. Men alle kan have brug for at ryste posen og gøre noget nyt. Giv feedback på en

anden måde. Puste nyt liv i studieturen. Få de stille elever mere på banen. Indse at man ikke behøver være Superman. Eller noget helt femte. Der er mange muligheder for forandringer. Og heldigvis behøver man som lærer ikke finde på det hele selv. For kreative kolleger deler som regel gerne ud af deres gode erfaringer. Hvis man spørger. Det har vi gjort – og vi har dedikeret dette nummer af bladet til vidensdeling. Derfor møder du på de følgende sider 17 lærere, der fortæller om undervisningsmetoder, øvelser og nye måder at tænke på, som har virket for dem. Måske kan de inspirere dig.

Lea, Johan og Tina,
der har lavet temaet

Inspiration til din undervisning

– udvalgte iForløb med afsæt i iBøger®

Biologi

Ølbrygning

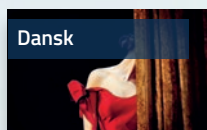
Biologi & Fysik

Liv

Biologi & Kemi

Cellebiologi og grundlæggende kemi

Dansk

Henrik Ibsen: Et dukkehjem som værk læsning

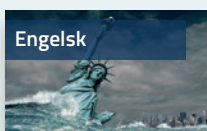
Dansk

Psyke og eksistens – fire kanonforfattere efter 1940

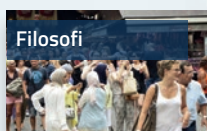
Engelsk

Brexit

Engelsk

The American dream

Filosofi

Multikulturalisme

Filosofi

Videnskabsteori

Fysik

Bølger, lyd og lys

Fysik

Liv i universet

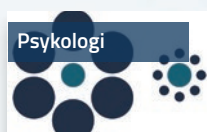
Historie

Mellemøstens problemer – og historiske arv

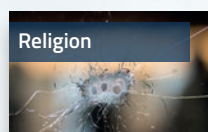
Psykologi

Grupper

Psykologi

Perception og hukommelse

Religion

Radikalisering

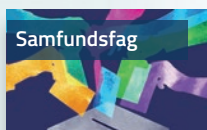
Religion

Religionshistorie

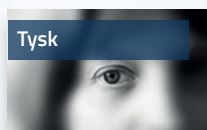
Samfundsfag

International politik med fokus på Mellemøsten

Samfundsfag

Perspektiver på folketingsvalget

Tysk

Deutsche Frauenschicksale

Tysk

Leben in der Großstadt – damals und heute

Fordele ved iForløb

- Brug med det samme eller tilpas
- Afgrænsede emneområder
- Nye stier gennem materialet
- Mulighed for undervisningsdifferentiering
- Hjælp til undervisningsplanlægning

Se alle iForløb på iforlob.systeme.dk

Har du idéer til nye iForløb?

Kontakt os gerne, hvis du har forslag til nye iForløb

E-mail: systeme@systeme.dk
Tlf.: 70 12 11 00

systeme
bedre læring

KORT OM

Løn og ansættelse

Læs mere på
gymnasieskolen.dk

Lederen og grønskollingen er gode kolleger

Aldersmæssigt kunne de være far og søn. Men de 31 år, der er mellem Jens Dybkjær Larsen og Stefan Røttinge Sørensen, tænker de aldrig over. De to kolleger på Nørre Gymnasium har et tæt fagligt fællesskab – både i den daglige undervisning og på de udvekslingsture til Kina, som en 2.g-klasse kommer på hvert år.

“Tit har vi begge den klasse, der skal afsted. Så planlægger vi indholdet af timerne sammen, så der kommer et stærkt Kina-præg og en rød tråd,” siger Stefan Røttinge Sørensen, der underviser i historie og medie-fag.

“Vi er begge humanister med stort H. Vi har den samme tilgang til undervisningen og til eleverne,” fortsætter Jens Dybkjær Larsen, der har historie, religion og oldtidskundskab.

De er enige om, at det tætte makkerskab giver dem arbejdsglæde.

Glæde blandt de statsansatte: Moderniserings- styrelsen færdig som overenskomst- forhandler

Et meget vigtigt signal og forhåbentlig begyndelsen til en ny og god proces. Sådan lyder det fra de statsansattes chefforhandler, Flemming Vinther, efter at Moderniseringsstyrelsen er blevet frataget ansvaret for at stå i spidsen for overenskomstforhandlingerne med de statsansatte.

Det sker, efter at regeringen har meddelt, at det i stedet er Skatteministeriet og skatteminister Morten Bødskov (S), som får ansvaret for at lande en overenskomst med gymnasielærere, læger og andre statsansatte i 2021.

Det er ingen hemmelighed, at samarbejdsklimaet mellem de statsansatte og Moderniseringsstyrelsen, som hører under Finansministeriet, har været præget af sorte skyer i flere år.

Flemming Vinther, der er formand for Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), glæder sig over regeringens beslutning.

“Jeg hører det, som om statsministeren og Morten (Bødskov, red.) oprigtigt ønsker at forbedre processen omkring overenskomstforhandlingerne på det offentlige område og at skabe et bedre samarbejdsklima,” siger Flemming Vinther.

Efter et år som lærer: “Jeg skal blive bedre til at planlægge min tid”

“Jo mere tid jeg er på skolen, jo mere sikker bliver jeg på, at jeg er på rette hylde,” siger Louise Balsløv, som snart har afsluttet sit første år som gymnasielærer.

Hun underviser i spansk og religion på Albertslund Gymnasium.

Det har været et år, hvor tiden har været knap, introugerne har været hårde, og karaktererne har presset på. Men hun ville ikke bytte sit job som gymnasielærer for noget andet.

“Mit arbejde er givende på så mange punkter. Her den anden dag kom en flok elever op til mig efter timen og sagde, at det virkede, som om jeg havde undervist i mange år. Når eleverne anerkender ens undervisning på den måde og siger, at de er glade for mig, så er det bare for fedt at være lærer,” siger Louise Balsløv på 27 år.

Gymnasieskolen.dk har fulgt Louise Balsløv gennem hendes første år som gymnasielærer.

”

Nedlæg Moderniserings- styrelsen

*Pawel Preiss
Lektor
Skive Gymnasium og HF*

*Kommentar på Facebooksiden
Gymnasielærer*

FORSKNINGSBASEREDE MASTERUDDANNELSER

PÆDAGOGISK LEDELSE

MPL er for dig, der arbejder med pædagogisk ledelse i dagtilbud, grundskole og ungdomsuddannelse. Med denne master kan du bidrage til udviklingen af en stærk faglig samarbejdskultur, der styrker læringsudbytte og arbejdsglæde på din arbejdsplads. Du får kompetencer inden for læringsledelse og udvikling af undervisning, medarbejdere og institutioner. Mulighed for enkeltfag.

SEMINARER I AALBORG OG KØBENHAVN
STUDIESTART I SEPTEMBER
MPL.EVU.AAU.DK

INNOVATION OG KREATIVT LÆRINGSDESIGN

Giver et fagligt stærkt fundament til at arbejde med de nye kompetencemål om kreativitet, innovation og entreprenørskab. Kompetencer til at designe kreative og innovative læreprocesser med inddragelse af kunstens, sansernes, kroppens og legens virkemidler – til gavn for trivsel og inklusion.

SEMINARER I AALBORG
STUDIESTART I FEBRUAR
KREA.EVU.AAU.DK

LÆREPROCESSE

Styrker den teoretiske ballast inden for læring, organisationsudvikling og evaluering. Giver kompetencer til at iværksætte, udvikle og vurdere mange slags læreprocesser. Tilfører jobs inden for læring mere indhold og kvalitet. Gode muligheder for specialisering og enkeltfag. Flere enkeltfag med studiestart i september.

SEMINARER I AALBORG
STUDIESTART I FEBRUAR
MLP.EVU.AAU.DK

ONLINE LEDELSE, SAMARBEJDE OG LÆRING

Virksomheder kan spare tid og rejseomkostninger ved at tage den nye teknologi i brug ved fx mødeafholdelse. Dette masterfag giver It-ledere, It-konsulenter m.fl. kompetencer til at håndtere nye møde- og samarbejdsformer. Undervisning online samt seminarer.

SEMINARER I AALBORG
STUDIESTART I SEPTEMBER
MITO.EVU.AAU.DK

ORGANISATORISK COACHING OG LÆRING

Giver kompetencer i facilitering af dialogiske læreprocesser på individ- og gruppeniveau. Giver indsigt i - og forståelse for - forskellige ledelsesparadigmer. Styrker deltagernes kompetencer i tilrettelæggelse og ledelse af organisatoriske forandringsprocesser.

SEMINARER I AALBORG OG KØBENHAVN
STUDIESTART I FEBRUAR
MOC.EVU.AAU.DK

LEDELSES- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI

Giver forskningsbaseret viden om psykologien i disciplinen 'ledelse af mennesker og organisationer'. Kompetencer inden for ledelse af læring og organisationsudvikling, følelser, motivation, kreativitet, magt, procesledelse, trivsel, intervention og evalueringsprocesser. Fokus på egen faglige og personlige udvikling.

SEMINARER I AALBORG
STUDIESTART I FEBRUAR
LOOP.EVU.AAU.DK

INFORMATIONSMØDER

KØBENHAVN 16/9 kl. 17-18

AAU København, A.C. Meyers Vænge 15, 2450 København SV

AALBORG 17/9 kl. 17-18

Aalborg Universitet, Kroghstræde 3, 9220 Aalborg Ø

Kom og hør om masteruddannelserne.

Mød undervisere og studerende.

Program og tilmelding på
uddannelsernes hjemmesider.

AALBORG UNIVERSITET

EFTERUDDANNELSE

9940 9420 (KL .12-15)

EVU@AAU.DK

WWW.EVU.AAU.DK

KORT OM

Uddannelsespolitik

Læs mere på
gymnasieskolen.dk

Lærere i debat om internet til eksamen: nej tak

Flere lærere kritiserer GL's ønske om at få ophævet forbuddet mod internet som værktøj til eksamen.

Bolette Lentz, som underviser i fransk og engelsk på Virum Gymnasium, ønsker ikke at få internettet som værktøj tilbage til eksamen.

Hun mener, at internet til eksamen er at åbne ladeport for diverse skrive- og oversættelsesprogrammer, som eleverne kan bruge til at skrive deres opgaver.

"Oversætterfunktionen i Word kan hjælpe middelelever til at lave bedre oversættelser, end de reelt kan. Hvis du med få klik på en computer kan lave noget, som ligger over dit niveau, så er det problematisk," siger Bolette Lentz.

Kasper Grosmann Michelsen underviser i fysik, kemi og bioteknologi på Aurehøj Gymnasium. Han ønsker heller ikke at ophæve forbuddet mod internet til eksamen.

"Jeg mener ikke, at der er et fagligt argument for, at eleverne skal på internettet for at løse problemstillinger i mine fag. Jeg har også oplevet til eksamen med adgang til internettet, at der var elever, som ikke kunne finde oplysninger på nettet eller bruge et digitalt værktøj og derfor ikke nåede frem til det fagligt interessante i faget," siger Kasper Grosmann Michelsen.

Rektorer om optagelsesprøver: Det er synd for eleverne

Elever rammes hårdt, siger rektorer, der ærgrer sig over, at elever går glip af introforløb på grund af de nye optagelsesregler.

På Aarhus Handelsgymnasium begyndte eleverne allerede i samme uge, som den anden optagelsesprøve fandt sted. Det betød, at de 15 elever, der havde været til prøven, ikke kunne deltage i skolernes introforløb, fordi skolerne endnu ikke havde modtaget resultaterne for de unge ansøgere, der enten har taget et skoleår i udlandet, 10. klasse på en prøvfri skole eller ikke har været erklæret uddannelsesparate.

Det ærgrer både vicerektoren og rektoren fra Aarhus Handelsgymnasium Viby.

"For os som skole er det noget logistisk bavl, men for eleverne må det være frygteligt at gå og vente på afklaringen," siger vicerektor Torben Bisbo.

Rektor tilføjer:

"Vi synes, det er uheldigt, når det bliver så synligt for alle, at de elever kommer for sent ind i klassen. Det er jo en form for stigmatisering," siger Anette Lind.

Fra burhønskaster til minister

Pernille Rosenkrantz-Theil er ny børne- og undervisningsminister, og i hende har børnene fået en vigtig allieret, understregede hun ved overdragelsesceremonien i Undervisningsministeriets have.

"Hvis I gør jer umage, så lover jeg, at I får en undervisningsminister, der altid er på jeres hold," sagde Pernille Rosenkrantz-Theil.

De seneste fire år har Pernille Rosenkrantz-Theil været formand for Folketingets undervisningsudvalg.

At blive undervisningsminister er en drøm, der er gået i opfyldelse, fortalte Pernille Rosenkrantz-Theil.

"Jeg har beskæftiget mig med undervisning i mange år, og jeg er bogstaveligt talt vokset op på et lærerværelse," sagde hun. Pernille Rosenkrantz-Theils far er tidligere fællestillidsmand og skoleleder, og moren har været speciallærer.

Matematiklærere er frustrerede over udviklingen i matematik i gymnasiet.

Åbent brev fra matematiklærere, der har skrevet under på underskriftindsamlingen Revider matematiklærereplaner på stx og hf.

IT-CAMP FOR KVINDelige GYMNASIEELEVER

I efterårsferien holder IT-Universitetet en to-dages IT-camp for kvindelige gymnasieelever. Har du elever, der har mod på at programmere deres egen app eller hjemmeside? Og som kunne have lyst til at kode en robot eller gå på detektivarbejde i store datamængder? Så kan de deltage i IT-campen d. 14. og 15. oktober, hvor vi giver en grundlæggende introduktion, til hvad man lærer på et it-studie, og hvad man kan bruge it-uddannelse til.

IT-Camp er gratis, og deltagerne behøver ikke at have programmeret før. Den eneste forudsætning er godt humør og gåpåmod. Vores undervisere og studerende vil sørge for, at dine elever får to sjove og inspirerende dage, hvor de både bliver klogere på it-verdenen og studielivet.

Læs mere på itu.dk/it-camp

Nyt skoleår – nye idéer

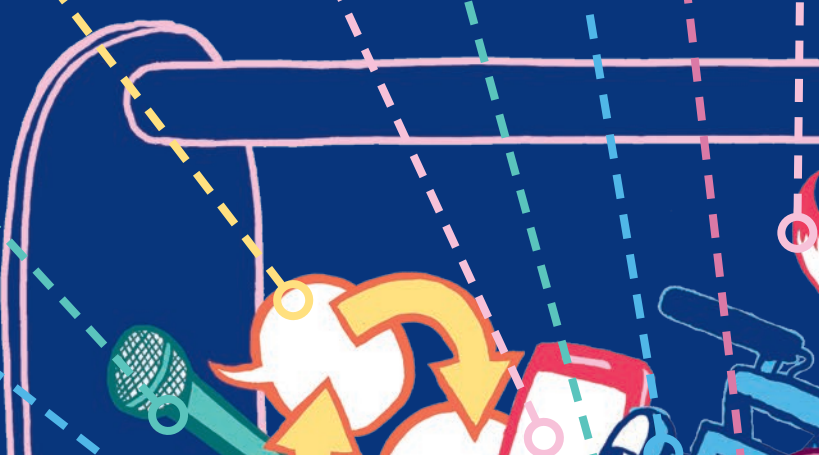
Der er et utal af gode råd, idéer og øvelser ude på skolerne. Derfor dedikerer Gymnasieskolen dette nummer til vidensdeling. 17 lærere giver her deres bedste erfaringer om undervisning videre. Til inspiration for alle, der har lyst til at prøve noget nyt.

Tekst_ Tina Rasmussen, Johan Rasmussen og Lea Schönemann Karlsen

Foto_ Jesper Voldgaard, Hung Tien Vu og Jacob Nielsen

Illustration_ Simon Væth

s_10

-
- Feedback side 19
 - 'Brian-runden' side 20
 - Flipped Classroom side 36
 - Stationslæring side 26
 - Digital dannelse side 30
 - Tilbage efter stress side 14
 - Kollegial supervision side 22
 - Forberedelse side 34
 - Museumsbesøg side 37

Nyt skoleår – nye idéer

TEMA

Nyt skoleår – nye idéer

Klasserumsledelse
side 28

Studietur
side 33

Iværksætter
side 15

Motivation
side 16

Sammenspil
side 12

Samfundsendagement
side 27

Onlineundervisning
side 26

Humor
side 36

Navn_ Nina Kjeldgaard
 Skole_ Allerød Gymnasium
 Fag_ Musik og engelsk

Hun vil have elever, der er kreative og tør lave fejl

Sammenspil handler om meget andet end at sætte fingrene rigtigt og være teknisk dygtig. Musiklærer Nina Kjeldgaard har fundet en god øvelse til at lære eleverne det.

Der er en aktivitet, musiklærer Nina Kjeldgaard er blevet særligt glad for. Det er en øvelse i sammenspil. Formålet er at lære eleverne, at sammenspil ikke kun handler om at sætte fingrene rigtigt eller ramme tonen perfekt, men også om nærvær, at lytte til hinanden og turde lave fejl.

"Sammenspil kommer ikke af sig selv. Det kræver kommunikation, lydhørhed, kreativitet, balance og disciplin. Man er ikke en god musiker, bare fordi man kan spille hurtigt på guitar. Det er det, øvelsen sætter fokus på, og det taler jeg med eleverne om, inden vi går i gang," fortæller Nina Kjeldgaard.

Man er ikke en god musiker, bare fordi man kan spille hurtigt på guitar.

Først deler hun eleverne op i grupper og sætter dem til at lære et let nummer, som de ret hurtigt kan få styr på. Hun har for eksempel brugt Seven Nation Army af The White Stripes, Ensom af Medina og Valerie af Amy Winehouse. Eleverne spiller på trommer, bas, guitar og klaver og synger.

Derefter bliver eleverne inddelt i nye grupper. De fortsætter med det samme instrument, men nu skal hver gruppe fortolke nummeret i en

bestemt genre, for eksempel reggae, jazz eller rap.

"Først nu begynder øvelsen for alvor. Nu skal eleverne gøre noget nyt. Det er nu, de får brug for kreativitet, lydhørhed og for at kommunikere med de andre," siger Nina Kjeldgaard.

Der er forskel på genrenes sværhedsgrad. Det giver mulighed for undervisningsdifferentiering, forklarer hun.

"Der er lette og karakteristiske trommerytmer i reggae, mens man kan udfordre de dygtigste med jazzgenren og kræve, at de laver en reharmonisering."

Okay at det går galt

Hendes erfaring er, at øvelsen er let at bruge og giver et virkelig godt udbytte. Hun kan godt lide, at den kaster eleverne ud i noget, de ikke ved, hvordan ender, og lærer dem at være kreative og turde lave fejl. For det er det, de lærer noget af.

"Det bedste er, hvis en elev siger: 'Hvad med at vi gør sådan her?'. Og en anden så siger: 'Det kan vi godt. Jeg ved ikke, hvordan det kommer til at lyde, men lad os prøve'. Det handler i høj grad om at lære dem, at de ikke kan snakke sig frem til et resultat," siger Nina Kjeldgaard, der har undervist i fire år.

De elever, der er vant til at spille musik og være i et øvelokale, synes, det er en fed øvelse. De andre skal have en del hjælp og støtte, fortæller hun.

"Den vigtigste opgave for mig er at få dem videre, når de går i stå, og minde dem om, at det er helt okay,

at det går galt. Så prøver man bare igen."

Bagefter spiller grupperne deres numre for hinanden.

"Det giver dem en masse nye idéer til, hvad man kan gøre ved et nummer for at gøre det til ens eget," fortæller hun.

Til sidst snakker hun med hver gruppe om, hvordan de har oplevet det. Om, hvordan det gik med at øve, og hvilken rolle de hver især synes, de har haft i gruppen.

"Det får eleverne vildt meget ud af. Her får de reflekteret over, hvordan man bedst arbejder i et

s_13

øvelokale. Hvad det er for nogle ting, de skal holde fast i, så der ikke går fjol eller snak i den.”

Vil prøve det på C-niveau

Hun håber, at eleverne kan se, at noget af det, de lærer af øvelsen i musik, kan overføres til de øvrige fag i gymnasiet.

”Det med at turde at lave fejl, og at vi alle gør det, når vi skal prøve noget nyt, er jo sindssygt vigtigt i forhold til al læring,” siger Nina Kjeldgaard.

Hun fortsætter med at bruge øvelsen i dette skoleår. Hidtil har hun kun brugt den til elever med musik på

A-niveau, men i år har hun tænkt sig at afprøve den på sit C-niveau-hold.

”Det tror jeg også, der kan komme noget godt ud af. Men det er klart, at der skal sættes noget mere tid af.”

Til andre lærere, der måske har fået lyst til at bruge øvelsen, anbefaler hun, at man gør det meget tydeligt for eleverne, hvad der er fokus på.

”Eleverne tror, at det er det spille-tekniske, man træner i musik – og det er det jo også rigtig tit. Derfor er det vigtigt, at man får sagt, at nu zoomer vi altså ind på nogle af de andre kompetencer, man skal have for at spille i et band,” siger Nina Kjeldgaard.

Line gik ned med stress:

Nu passer jeg på mig selv

Den gode dialog med ledelsen var vigtig, da Line Kabell Nissen blev sygemeldt med stress. I dag har hun lært at tage sig tid til at mærke efter og sige fra.

Hun snørede sine løbesko. Ikke for at løbe en tur, men fordi hun vidste, at hun ville komme til at gå meget. I ugen op til sin sygemelding følte Line Kabell Nissen, at hun var nødt til at have løbesko på for at nå alt det, hun skulle på gymnasiet. Da det blev weekend, tog hun til fest, men hun kunne ikke koncentrere sig om det, folk sagde til hende. Hun brugte resten af weekenden på at græde.

Om mandagen gik hun til sin nærmeste leder og fortalte, hvordan hun havde det. Det var begyndelsen på hendes sygemelding. Line Kabell Nissen var 31 år, lærer på Alssundgymnasiet i Sønderborg og ramt af stress.

“Jeg var ung og ambitiøs. Jeg elskede mit arbejde. Jeg ville det hele, og jeg ville gøre det godt. Jeg sagde ja til mange opgaver. Jeg var nok en helt klassisk ung og ny lærer,” fortæller Line Kabell Nissen, da hun tænker tre år tilbage på en meget svær periode i sit liv.

Line Kabell Nissen gik fra at sige ja til alt til slet ikke at kunne noget.

“Hver gang jeg åbnede min computer for at uploade til Lectio, fik jeg angst for, at der var nogen, der ville mig noget. At der var noget, jeg skulle ordne.”

Vær åben om dine behov

I ugen op til sin sygemelding var Line Kabell Nissen koordinator på skolens naturvidenskabsfestival. Her løste hun mange af opgaverne selv.

Efterfølgende har hun igen været koordinator på projektet, men denne gang fremlagde hun nogle betingelser for sin leder. Derfor blev de opgaver, som hun før havde stået med alene, fordelt mellem hende og to andre lærere.

“Jeg synes, at der er for lidt tid til eftertænksomhed i gymnasieskolen, men man skal give sig selv lov til at gå hjem og tænke.”

“I stedet for at være arbejdsbi blev jeg projektleder. Det var lidt svært at lægge opgaver fra sig og have tillid til, at andre løste dem, men det er jeg rigtig glad for, at jeg gjorde,” siger hun.

I dag – tre år senere – kan Line Kabell Nissen se, hvor vigtig hendes dialog med ledelsen har været for, at hun kunne komme tilbage.

“Det handler om den gode, løbende dialog. Man skal være tydelig om sine egne behov. Mere tydelig end man synes er behageligt,” siger hun og tilføjer:

“Ledelsen hjalp mig med at tage det langsomt. De sagde: ‘Er du sikker på, at du er klar?’ Det langsomme tempo og den gode dialog var det, der hjalp mig tilbage.”

“Det skal jeg lige tænke over”

Inden sin sygemelding sagde Line Kabell Nissen sjældent nej til opgaver. I dag er hun blevet bedre til at give sig selv lov til at tænke sig om, inden hun påtager sig ekstra opgaver.

“Jeg synes, der er for lidt tid til eftertænksomhed i gymnasieskolen, men man skal give sig selv lov til at gå hjem og tænke. Det giver også én mulighed for at overveje, om opgaven kan løses på andre måder,” fortæller hun.

Da Line Kabell Nissen efter tre måneders sygemelding begyndte at få mod på at genoptage sit arbejde, lagde hun en plan for, hvordan hun skulle trappe op.

“Jeg ville starte med ét hold over tre måneder og valgte det hold, som jeg havde det bedst med. Det hold, som jeg fik god energi af.”

Også her var ledelsen lydhør over for de behov, hun gav udtryk for, og de insisterede på, at hun forlængede sin plan til et halvt år. I dag er Line Kabell Nissen tilbage på fuld tid.

Navn_ Line Kabell Nissen
Skole_ Alssundgymnasiet Sønderborg
Fag_ Matematik og engelsk

“Konkurrencen motiverer alle”

Erhvervsøkonomilærer Agnete Nicolaisen har rigtig gode erfaringer med Business Innovation Games. Konkurrencen fanger alle elevtyper og viser dem, hvad faget kan bruges til.

I de sidste to år har Agnete Nicolaisen haft sine elever med i Business Innovation Games. Det er en landsdækkende entreprenørkonkurrence, hvor eleverne skal få en idé til et nyt produkt og forestille sig, at de skal starte deres egen virksomhed.

Hun oplever, at konkurrencen appellerer til alle typer elever – også de lidt skoletrætte.

kemilærer også engageret i det,” fortæller Agnete Nicolaisen.

Hun synes, at konkurrencen skaber en god ramme om undervisningen.

“Eleverne skal lave en forretningsplan over opstarten af deres virksomhed. Jo flere ting vi kommer igennem, jo mere teori kan de koble på. Det fungerer rigtig godt.”

/// Det motiverer dem, at de kan kaste sig over lige, hvad de vil.

Hun havde allerede hørt om konkurrencen, da hun var i pædagogikum, men ventede to år, før hun turde hoppe ud i det. Hendes råd til nye lærere er, at de bare skal gøre det.

“Jeg var bange for, hvor højt det faglige niveau var, og om jeg, der aldrig har været iværksætter, kunne gøre eleverne kreative. Men eleverne er så idérige selv, så det er intet problem,” siger Agnete Nicolaisen.

“Det motiverer dem, at de kan kaste sig over lige, hvad de vil,” siger Agnete Nicolaisen, der både underviser på stx og hf.

Hun er også begejstret for konkurrencen, fordi den gør det meget konkret for eleverne, hvad de kan bruge erhvervsøkonomi til.

“Det betyder meget, at faget får et ben ud i virkeligheden. Kommer eleverne videre til semifinaler og finale, er det unge iværksættere, der bedømmer deres projekter. Det er inspirerende for eleverne. De kan høre, at de bruger de samme analysemodeller og fagtermer, som vi arbejder med i timerne, og de får også sparring af dem.”

Bare gør det!

Hendes elever har blandt andet udviklet en funktion til lastbiler, så man kan undgå højresvingsulykker, en slags transportabel isterning og en række apps. Eleverne med isterningen gik hele vejen til finalen.

“De blev virkelig fanget af det. De arbejdede med det i fritiden og trak på viden fra andre fag, så pludselig var deres matematiklærer og

Navn_ Agnete Nicolaisen
Skole_ Grenaa Gymnasium
Fag_ Erhvervsøkonomi og dansk

“Jeg har nogle opgaver, jeg vil løse. Nogle spørgsmål, jeg vil have svar på.”

Hvordan bevarer man motivationen, når man har været underviser i næsten 40 år? For Claus Seidelin Jessen er løsningen at blive ved med at eksperimentere med nye undervisningsmetoder.

67-årig lærer:

Der er stadig meget, jeg vil nå

På trods af sine 67 år og 37 år som gymnasielærer føler Claus Seidelin Jessen langt fra, at han er færdig. Der er stadig metoder, der skal prøves af.

“Jeg synes, at det er spændende at finde nye måder at formidle matematik og fysik på. Jeg har en meget eksperimenterende tilgang til min egen praksis. Det er nok derfor, at jeg stadig synes, at det bliver ved med at være spændende og nyt,” siger han.

Claus Seidelin Jessen har primært undervist på forskellige gymnasier, men lige nu arbejder han på HF & VUC København Syd, hvor han har været i fire år. Han har også prøvet kræfter med jobbet som ekstern lektor på Institut for Naturfagernes Didaktik på Københavns Universitet og som fagkonsulent i Undervisningsministeriet.

De skiftende arbejdspladser skyldes, at han leder efter svar på forskellige spørgsmål, forklarer han.

“Jeg har nogle opgaver, jeg vil løse. Nogle spørgsmål, jeg vil have svar på. Både hvordan eleverne lærer bedst, og hvad der er relevant for mine fag. Deres indhold og fremtid. Det er drivkraften i mit arbejde,” siger Claus Seidelin Jessen.

En spændende rejse

Undervisningsområdet har gennemgået store forandringer i de årtier, hvor Claus Seidelin Jessen har været en del af det. Udviklingen har haft positiv betydning for hans motivation for sit arbejde. Han fortæller, at både elever og teknologien har “udviklet sig voldsomt”.

“De to ting kombineret gør, at det jo er et helt andet job nu, end da jeg startede.”

Der er blandt andet kommet matematikprogrammer, som han har skullet lære at bruge og arbejde med på en hensigtsmæssig måde.

“Da jeg startede i skole, var lommeregneren ikke opfundet. Vi sad med regnestok. Der er sket virkelig meget, og derfor har mit arbejdsliv været en spændende rejse,” fortæller Claus Seidelin Jessen, der synes, at det er spændende at afprøve de nye metoder for at finde ud af, hvordan man kan få eleverne til at lære bedst muligt.

Og det er der måske særligt brug for i disse år. Claus Seidelin Jessen oplever, at der er et problem med elevernes motivation. Før i tiden kunne han sige til sine elever, at det, de skulle lære, kunne bruges, når de skulle læse videre. Men det kan han ikke slippe af sted med at sige til eleverne i dag, fortæller han.

“De gider ikke lære den matematik, vi underviser dem i, for hvad skal de bruge den til lige nu? Hvis de ikke har brug for det lige nu, så går de på Facebook,” siger han og uddyber:

“Jeg synes, at det er spændende at finde ud af, hvordan man får fat i eleverne. Hvordan man får dem til at forstå, at det ikke bare er et fag, de får brug for om fem år, men et fag, der kan fortælle dem noget om dem selv og deres omverden.”

Han forsøger blandt andet at vække elevernes interesse ved at få dem til at undre sig. Løber fodboldspillere med lange ben hurtigere end dem med korte? Hvor sikker er vejstrækningen til skolen? Det kan de bruge matematik til at undersøge, forklarer Claus Seidelin Jessen, og eleverne synes, at det er sjovt, fordi de netop kan se, hvad det kan bruges til.

Navn_ Claus Seidelin Jessen

Skole_ HF & VUC København Syd

Fag_ Matematik, fysik og naturfag

Find fagets gode historie

Efter at have arbejdet med sine fag i så mange år er det faglige ikke længere en udfordring. Han kan nemt “sprøjte forskellige opgaver ud af ærmet”, som han siger. Til gengæld er han ikke i mål med at tilrettelægge undervisningen, så eleverne bliver motiveret.

“Det er ikke faget, der er udfordringen, men formidlingen af det,” forklarer han.

Derfor er Claus Seidelin Jessens råd til nye lærere, at de prøver at finde ud af, hvordan eleverne lærer bedst. Det er nemlig med til at gøre, at arbejdet aldrig bliver kedeligt, mener han.

“Bliv ved med at finde på nye metoder, der virker for dig. Der kommer nye programmer og teknologiske virkemidler – prøv dem! Kast dig ud i det!” anbefaler han.

Og så skal man ikke være bange for at spørge sine kolleger om deres erfaringer. Der er meget tavs viden om undervisning, siger Claus Seidelin Jessen.

Føler du, at du er kørt fast i dit fag og i gentagelsen af de brøkrekneregler, som eleverne aldrig rigtig får lært, har Claus Seidelin Jessen også et råd:

“Tænk over, hvad du selv synes er sjovt. Spørg dig selv, hvad den gode historie i faget er, og hvordan du kan få dine elever til at arbejde aktivt med det.”

Uden karakterer bliver læringsrummet bedre

Mundtlig feedback kan noget helt særligt, siger Sebastian Gulmann. Han er lærer på Øregård Gymnasium, hvor man har afskaffet karaktererne i grundforløbet.

I år er det femte år, at Sebastian Gulmann skruer ned for karaktererne og op for en anden måde at give feedback på.

I skoleåret 2015-2016 lavede Øregård Gymnasium et forsøg med en karakterfri 1.g-klasse. Eleverne fik fortsat karakterer i de fag, de skulle afslutte i 1.g, men i de øvrige fag blev tallene erstattet af grundig feedback. Siden har alle skolens 1.g-klasser været karakterfri i grundforløbet.

Og erfaringerne er gode. Mindre fravær, øget motivation for at lære og god trivsel er nogle af gevinsterne.

Uden karakterer bliver undervisningsrummet et mere trygt sted, hvor eleverne tør byde ind, lufte deres tvivl og fejl, fortæller Sebastian Gulmann, der underviser i dansk og oldtidskundskab.

"Det skaber et bedre læringsrum. I grundforløbet er det allervigtigste, at eleverne falder til og lærer hinanden, fagene og deres lærere bedst muligt at kende. Derfor er det et godt tidspunkt at skubbe karaktererne i

baggrunden," siger Sebastian Gulmann, der sammen med en kollega har stået i spidsen for projektet fra start af.

Gør en forskel

At afskaffe karaktererne i grundforløbet er Øregård Gymnasiums forsøg på at gøre noget ved det præstationspres, som mange elever oplever.

/// Jeg tror på, at det gør en del af eleverne mere bevidste om deres læring.

Naturligvis fikser man ikke lige karakterræset i løbet af tre måneder, og det kan i det hele taget være svært at komme til livs, når eleverne i sidste ende skal bruge deres karaktergennemsnit til at komme ind på en videregående uddannelse, påpeger Sebastian Gulmann. Men han mener, at perioden uden karakterer faktisk gør en forskel.

"Jeg tror på, at det gør en del af eleverne mere bevidste om deres læring," siger han.

Sebastian Gulmann understreger, at han og kollegerne ikke kun har fokus på den feedback, der bliver givet i en samtale, når en opgave er afleveret, eller undervejs i en skriveproces, men i lige så høj grad på den feedback, der foregår i selve undervisningssituationen.

Han har lært, at de fagligt svage elever ofte har langt sværere ved at forstå den mundtlige feedback end de fagligt stærke elever.

"Derfor prøver jeg hele tiden at arbejde med, hvordan min kommunikation kan blive så klar som overhovedet muligt."

Afgørende for læring

Det er ikke noget nyt for ham at gøre meget ud af den mundtlige feedback. Det har han altid gjort – også i kombination med karakterer.

Men de karakterfri grundforløb har gjort det endnu tydeligere, at den mundtlige feedback kan noget helt særligt, der i hans øjne er afgørende for læring.

"Der er en utrolig nuancerigdom, når man kigger meget konkret på fejltyper og taler præcist om, hvor læringen peger hen ad for den enkelte elev," siger Sebastian Gulmann og fortsætter:

"De ting, vi siger til eleverne, når vi har dem på tomandshånd, er utrolig vigtige. Den tid skal vi bruge rigtig godt, og vi skal prøve at skabe mere af den i den daglige undervisning."

I dag har han et andet fokus end tidligere, når han holder feedbacksamtaler.

"Til de samtaler, som eleverne har i forbindelse med, at de får karakterer, bruger jeg langt det meste af tiden på at tale om deres næste læringsmål. Mit fokus på deres karakterer er minimalt."

Sebastian Gulmann understreger, at han ikke drømmer om et gymnasium helt uden karakterer. For ham at se kan karakterer og mundtlig feedback fungere udmærket sammen.

"Karaktererne må bare ikke stå alene. De er en alt for begrænset form for feedback, fordi eleverne ikke får nogen vejledning i, hvordan de bliver bedre," siger han.

Navn_ Sebastian Gulmann
Skole_ Øregård Gymnasium
Fag_ Dansk og oldtidskundskab

'Brian-runden'

får de stille elever på banen

Dansklærer Brian Saugberg får alle sine elever til at sige noget i starten af timen. Har man først sagt noget, er det lettere at tage ordet igen.

Når Brian Saugberg møder tidligere elever, er det tit én bestemt ting, de kan huske ham for. Dansklæreren fra Mariagerfjord Gymnasium har nemlig en speciel metode, han bruger i sin undervisning. 'Brian-runden' kalder han den.

"'Brian-runden' handler om, at jeg gerne vil have alle elever til at sige noget i starten af timen. Det skal være helt kort, så de får maksimalt 15 sekunder. Når 30 elever skal sige noget, er det nødt til at gå lidt hurtigt," siger Brian Saugberg.

Det pædagogiske mål er at få de stille og tilbageholdende elever på banen.

Inden har han typisk vist eleverne et maleri, et filmklip eller en strofe fra et digt. De får to minutters tænkepause og skal så på skift sige, hvad det har fået dem til at tænke på.

Han har selv fundet på metoden og har brugt den i seks-syv år. Ikke i hver time, men som afveksling. Tanken er, at har en elev først sagt noget

i timen, så er det lettere at tage ordet igen.

"Det pædagogiske mål er at få de stille og tilbageholdende elever på banen," siger Brian Saugberg og uddyber:

"For at kunne give eleverne karakterer, skal man finde ud af, hvad de kan. Skal den kloge, stille pige bare have 02, fordi hun aldrig siger noget i timerne? Eller er det læreren, der skal blive bedre til at finde ud af, hvad hun kan? Det er den tanke, der ligger bag."

Nedbryder fordomme

Brian Saugberg har gode erfaringer med metoden. Den aktiverer ikke kun alle elever, men nedbryder også en af de fordomme, en del elever har om danskfaget, fortæller han.

"Mange elever er tilbageholdende med at sige noget i dansktimerne. De tror, at de hver gang skal levere en stor, dybsindig analyse. Her finder de ud af, at det er helt fint at starte ud med et indtryk eller en følelse. Det er det umiddelbare og oplevelsesmæssige, jeg går efter," siger Brian Saugberg og fortsætter:

"Det kan nogle gange være den bedste vej ind i et digt eller et andet værk. Det vil jeg gerne lære dem. At en følelse, en oplevelse, et indtryk kan være en kickstart."

Når alle eleverne har fået sagt, hvad de har på hjerte, udvælger han nogle af udsagnene, som klassen så diskuterer videre ud fra.

"Så dykker vi dybere ind i kunstværket. Hvad er det egentlig, der er på spil i det? Flere faglige lag kommer på. Vi går fra oplevelse til erkendelse og refleksion."

Alle har en stemme

Han er godt klar over, at metoden presser nogle elever. Derfor bruger han den aldrig i den første tid i en ny klasse.

"Klasserummet skal først være et roligt og trygt sted at være," fortæller Brian Saugberg, der i maj vandt Politikens Undervisningspris 2019.

Det er ikke kun i forbindelse med 'Brian-runden', at han får alle sine elever til at sige noget. Når han tænker over det, gennemsyrrer ønsket om at høre alle faktisk al hans undervisning.

"Alle har en stemme, der er værd at lytte til. Jeg plejer at sige til eleverne, hvor ufattelig barskt og ensomt det er for mig, hvis de ikke siger noget," siger Brian Saugberg og griner.

Det er samspillet mellem lærere og elever, der skaber den gode undervisning, mener han.

"Klassen skal være et hold, hvor alle har lyst til at byde ind. Det er dialogen, jeg går efter. Det lykkes ikke altid, men det er altid min intention."

Navn_ Brian Saugberg
Skole_ Mariagerfjord Gymnasium
Fag_ Dansk og historie

s_21

“Klassen skal være et hold, hvor alle har lyst til at byde ind. Det er dialogen, jeg går efter.”

s_22

“Kollegial supervision kan for alvor gøre noget, hvis man får sin egen rolle og egne evner

Nye idéer til undervisningen og følelsen af at være en del af et stærkt kollegialt fællesskab. Det er noget af det, Rasmus Damkilde har fået ud af at arbejde med kollegial supervision.

Supervision
er flytte
man sætter
lle og sine
i spil.

Rasmus zoomer ind på sin og kollegernes undervisning

”Det er virkelig givende at zoome ind på sin undervisning og udvikle den i et tæt samarbejde med kolleger.”

For Rasmus Damkilde, der er lærer på Aalborg Katedralskole, har arbejdet med kollegial supervision været en øjenåbner.

”Man får et frirum til at reflektere over sin praksis. Det skaber lyst til handling,” siger Rasmus Damkilde.

Kort fortalt er kollegial supervision en metode til dialog og refleksion om undervisningen. Lærerne går sammen i tremandsgrupper og skiftes til at være fokusperson, supervisor og mediator. Fokuspersonens

undervisning observeres af de to andre, og bagefter taler man om det, der er foregået i klasserummet. Det er fokuspersonen, der vælger, hvad emnet skal være. Det er kun supervisoren, der må stille spørgsmål, mens mediatoren skal holde samtalen på sporet og give feedback på den.

De faste regler og roller var en udfordring i starten, men viste sig hurtigt at være en styrke. Det giver samtalen dybde og skaber tryghed, fortæller Rasmus Damkilde.

”Supervisorens spørgsmål skal være åbne, og gode råd og færdige løsninger er forbudt. Pointen er, at det

er fokuspersonen selv, der via dialogen skal få øje på nye muligheder. Der er ingen, der prøver at lave dig om. Og tit bliver man faktisk bekræftet i, at man gør det godt.”

En anden styrke er, at metoden tager udgangspunkt i den konkrete hverdag i klasserummet, påpeger han.

Sæt dig selv på spil

Rasmus Damkilde har arbejdet med kollegial supervision flere gange. Både som samfundsfags- og historielærer – og både i blandede grupper og i grupper med tre lærere fra samme fag. Det kan noget forskelligt, fortæller han.

En af de gange, hvor han har været fokusperson, valgte han feedback på skriftlige opgaver i samfundsfag som emne. Han syntes ikke, at eleverne fik nok ud af hans feedback – hverken den mundtlige eller den skriftlige.

”Det var utrolig givende at have en kollega til at observere, hvad der

Navn_ Rasmus Damkilde
Skole_ Aalborg Katedralskole
Fag_ Historie, samfundsfag
og idræt

skete i klassen, når eleverne fik mine tilbagemeldinger. Da vi bagefter snakkede om det, blev det tydeligt for mig, at jeg var nødt til at ændre min praksis, og jeg vidste hurtigt, hvad jeg havde lyst til at prøve af,” fortæller Rasmus Damkilde.

Det er fokuspersonen selv, der via dialogen skal få øje på nye muligheder. Der er ingen, der prøver at lave dig om.

Han mener, at det er afgørende, at man sætter sig selv på spil og vælger en udfordring fra sin hverdag som fokuspunkt. Måske ikke lige første gang, men når man kender metoden og føler sig tryk.

”Når man ser en kollegas undervisning, er det indlysende, at man bliver inspireret og for eksempel tænker:

Det er en god øvelse, den vil jeg også bruge. Men det er kun en sidegevinst. Kollegial supervision kan for alvor flytte noget, hvis man sætter sin egen rolle og sine egne evner i spil,” siger Rasmus Damkilde.

Styrker fællesskabet

På Aalborg Katedralskole arbejder man videre med kollegial supervision i dette skoleår. Skolen har ligesom de foregående år sat tid af til det.

Rasmus Damkilde opfordrer lærere på andre skoler til at bruge metoden. Han oplever, at den skaber et stærkt kollegialt fællesskab.

”Nu er min undervisning ikke kun min. Nu er den også mine kollegers, fordi de har set den og talt med mig om den.”

Dialogen på kryds og tværs af lærerværelset vokser, fordi nye netværk opstår, påpeger han.

”Det skaber en kollegial samhørighed. Det er tit de samme, man taler med. Men når man har arbejdet tæt sammen med nogle, man ellers ikke plejer at snakke så meget med, så bliver de også nogle, man kan trække på i hverdagen.”

Men den allerstørste gevinst er nok, at arbejdet med kollegial supervision giver arbejdsglæde i en tid med nedskæringer, lyder det fra den nordjyske gymnasielærer.

”I en utryk tid giver det glæde at arbejde helt lavpraktisk med det allervigtigste – nemlig den daglige undervisning. Skolen har sat tid af til det, og derfor får vi rent faktisk flyttet vores undervisning kvalitativt, selv om det er trange tider,” siger Rasmus Damkilde.

Undervisning fra station til station

“Stationslæring er en god og nem måde at aktivere eleverne på. Man går ud i et fællesområde, et bibliotek eller lignende, og så laver man forskellige stationer med opgaver,” fortæller Marie Borregaard Vinther, der er medforfatter til bogen Samfundsfagslærerenes øvelsesbog – opskrifter til kreativ begrebsindlæring.

Stationslæring kan bruges i alle fag, forklarer hun.

“Et eksempel i dansk kan være nye digte. Læg et digt frem, eleverne skal læse og snakke om i en lille gruppe, et andet sted skal de lave et semantisk skema, på YouTube kan de se og lytte til en digtoplæsning, de kan diskutere en teoretisk tekst om perioden, og de kan få en øvelse, hvor de selv skal

skrive et digt ud fra en række ben-spænd,” opremser Marie Borregaard Vinther.

Der sker noget andet, når eleverne skal bevæge sig rundt, og det appellerer til forskellige typer læring.

Nogle stationer kan være frivillige, andre obligatoriske, og eleverne kan selv vælge rækkefølgen.

“Stationslæring giver mulighed for at fastholde dynamikken i længere tid end undervisning i klassen eller i gruppearbejde. Samtidig er det en god mulighed for interaktion mellem

læreren og de enkelte elever. Jeg kan nå at tale med rigtig mange elever, og det er især en god mulighed for at tale med de stille elever,” siger hun.

Navn_ Marie Borregaard Vinther
Skole_ Rosborg Gymnasium og HF
Fag_ Dansk og samfundsfag

s_26

Fjernundervisning tæt på

Søren Kabu Ocansey har gode erfaringer med at bruge elementer af onlineundervisning i den almindelige undervisning.

Eleverne behøver ikke at være langt væk for at få glæde af fjernundervisning. Eller sagt på en anden måde: Der er en række styrker ved onlineundervisning, som kan overføres til den almindelige klasseundervisning.

Fjernundervisning er kendetegnet ved en høj grad af differentiering, og at eleverne arbejder selvstændigt.

Og det er lige præcis det, som Søren Kabu Ocansey og flere af hans kolleger på Københavns VUC (KVUC) praktiserer i den almindelige undervisning.

“Fjernundervisning er kendetegnet ved en høj grad af differentiering, og at eleverne arbejder selvstændigt.

Det stiller særligt krav til tilrettelæggelsen af undervisningsforløb, så eleverne for eksempel via små opgaver og udfordringer kan nå frem til at løse en større opgave og lære om et emne,” forklarer Søren Kabu Ocansey.

Fælles faglige forløb

På KVUC's tilrettelæggelsesform HF-Online har lærerne i de forskellige faggrupper udviklet faglige forløb, hvoraf en del elementer og didaktiske principper kan overføres til holdundervisning.

I religion kan det for eksempel være et emne som overgangen fra katolicismen til reformationen, hvor eleverne igennem en online læringssti kan se en lille film om Martin Luther, læse en tekst med link til analysemetoder, løse en multiple choice-quiz og selv skrive en tekst til et fælles forum, som de andre elever og læreren kan følge. Forløbet varer måske tre lektioner.

“Eleverne kan dykke ned i emnet i deres eget tempo. Jeg kan følge

deres arbejde på skærmen og gå ned til den enkelte og hjælpe, hvis jeg kan se, at deres svar er meget kortfattet, eller de på anden måde har svært ved at løse opgaven,” siger Søren Kabu Ocansey.

Navn_ Søren Kabu Ocansey
Skole_ Københavns VUC
Fag_ Engelsk og religion

Unge skal gøre en forskel

Eleverne lærer meget mere om samfundet, når de engagerer sig i det, mener Martin Mikkelsen, der står bag projekt om samfundsengagement på Odder Gymnasium.

Hvordan får vi flere unge til at stemme til Europa-Parlamentet, og hvordan undgår vi hundelorte på fortovet? Det er to af de udfordringer, som eleverne i samfundsfagsundervisningen på Odder Gymnasium har engageret sig i – ikke bare teoretisk, men også praktisk.

Navn_ Martin Mikkelsen
Skole_ Odder Gymnasium
Fag_ Samfundsfag og dansk

Det var samfundsfaglærer Martin Mikkelsen, som startede et forløb om samfundsengagement for sine elever i l.g.

“Det begyndte med, at jeg læste en artikel i Politiken om, at unge har stor viden om samfund og politik, men at de færreste engagerer sig i samfundet.

Jeg synes, det skal være lidt mere forpligtende for eleverne at engagere sig, når de vælger en studieretning med samfundsfag,” siger Martin Mikkelsen om baggrunden for forløbet.

“ Det er en helt anden opgave, når eleverne også skal tage kontakt til andre mennesker i stedet for blot at skrive en opgave.

Han begyndte forløbet med en diskussion med eleverne om at engagere sig i samfundet, og derefter inviterede han unge frivillige fra lokale ungdomsforeninger i Aarhus ud at snakke med eleverne.

“Det giver noget helt andet, når unge spejler sig i unge, i stedet for at voksne står og fortæller unge, at de skal engagere sig.”

Meningsfulde fællesskaber

De frivillige unge viste eleverne, at man ikke behøver at gå ind i et politisk parti for at engagere sig, men at man også kan engagere sig i en interesseorganisation eller i en frivillig forening.

“Samtidig tror jeg også, at mange unge i dag er stressede og rodløse, og de vil få meget godt ud af at gå

ind i meningsfulde fællesskaber med andre unge,” siger Martin Mikkelsen.

Eleverne skulle lave et projektarbejde, og det er her, at stemmeprocenten til Europa-Parlamentsvalget og hundelortene kommer ind i billedet. Eleverne skulle udtænke og undersøge, hvordan de kunne løse lokale problemstillinger – og samtidig gøre noget ved det.

Undgå trafikulykker

En gruppe satte spot på en lokal rundkørsel, som har været ramt af flere trafikulykker, og de tog kontakt til borgere og kommunen og skrev læserbreve om trafiksikkerhed.

“Det er en helt anden opgave, når eleverne også skal tage kontakt til andre mennesker i stedet for blot at skrive en opgave. Jeg håber da også, det giver dem lidt blod på tanden til at engagere sig fremover,” siger Martin Mikkelsen, som understreger, at projekterne også giver eleverne samfundsfaglig indsigt i for eksempel metoder, interviews, spørgeskemaer og så videre.

Idéen om at arbejde med medborgerskab er blevet godt modtaget af ledelsen på Odder Gymnasium, og der er nu tanker om at lave et obligatorisk forløb om medborgerskab i grundforløbet.

Klasserumsledelse handler om at være tydelig

Mette Hjortlund er meget tydelig over for sine elever, så de ved, hvad de skal lave, og hvad hun forventer af dem. Og det virker.

Nu skal I tage noter, nu skal I klappe skærmen ned og høre efter, og nu skal I tale to og to om lektien.

Mette Hjortlund er tydelig, når hun underviser, og det har hun gode erfaringer med.

“Det er tydeligt for mine elever, hvad jeg forventer af dem, og det gør dem dygtigere, mener jeg,” siger Mette Hjortlund, som underviser på Nørresundby Gymnasium.

Hun er blevet ekstra bevidst om klasserumsledelse, efter at hun deltog i et projekt med flere af sine kolleger, lærere fra Brønderslev Gymnasium og forsker Dorte Ågård fra Aalborg Universitet. Her var der i en periode fokus på klasserumsledelse. Der blev blandt andet lavet øvelser for at få alle elever i klassen med, og der blev sat fokus på, hvordan gruppearbejde og lektier sættes i gang.

Evalueringerne var positive og viste, at eleverne selv mente, at de havde lært mere.

Mette Hjortlund mener, at projektet har skærpet hendes bevidsthed om, hvad hun gør, fra hun træder ind i klasserummet, til lektionen slutter. Og hun blev bekræftet i, at hun i forvejen

gør meget rigtigt, og det er hun fortsat med, efter at projektet sluttede forrige skoleår.

“Hvis jeg bare sætter et gruppearbejde i gang eller stiller mig op og holder et oplæg uden at være tydelig om, hvad der skal ske, eller hvad de skal lave, så er der altid nogen, som ikke deltager eller falder fra,” siger hun.

/// Hvis jeg bare stiller mig op og snakker uden at være tydelig i mine forventninger, så går der ikke lang tid, før halvdelen er på Facebook.

Alle i gruppen har ansvar

Mette Hjortlund deler for eksempel eleverne op i grupper, og så får de 20 minutter til at arbejde med nogle spørgsmål. Nogle gange er der små delopgaver, som de enkelte elever i gruppen har ansvaret for. Det kan være, at rollerne fordeles ud fra elevernes fødselsdag eller hårlængde, så det ikke er bestemte elever, der vælger de samme roller hver gang.

“Alle i gruppen har en rolle og et ansvar, og ingen falder fra,” forklarer hun.

Når eleverne kommer tilbage i klassen, skal de måske svare på

arbejdsspørgsmålene i plenum. Og nu bruger Mette Hjortlund igen et tilfældighedsprincip, for eksempel at de elever, som bor længst væk, skal svare på spørgsmål 1 og så fremdeles.

“Alle elever ved, at de skal forberede sig på alle spørgsmål, og de kan derfor godt svare på dem. På den måde bliver alle elever hørt. Det er tydeligt for alle, og ingen bliver spurgt om noget, som de ikke har haft muligheden for at forberede sig på,” siger hun.

Mette Hjortlund stiller sig som de fleste andre lærere ofte op og forklarer noget fagligt eller holder et fælles oplæg om et emne i klasserummet. I den situation er hun også tydelig i forhold til sine forventninger til eleverne. Nogle gange får eleverne at vide, at de skal tage noter, andre gange siger hun, at de skal klappe computerskærmen ned og høre efter og så bagefter notere, hvad de har hørt.

“Hvis jeg bare stiller mig op og snakker uden at være tydelig i mine forventninger, så går der ikke lang tid, før halvdelen er på Facebook.”

Med smil på læben

Det er dog ikke nok at være tydelig, man skal også have en god relation til eleverne, mener Mette Hjortlund.

“Jeg smiler for det meste, når jeg går ind i klassen, og sørger for at være

s_29

sød og venlig over for eleverne. Det er dog ikke noget, jeg skal gøre mig umage for at være,” siger Mette Hjortlund.

Det kan måske være fristende at irettesætte en urolig elev i klassen, men Mette Hjortlund går i stedet ned til eleven og beder vedkommende være stille i stedet for at gøre det i plenum.

“Jeg siger det pænt og diskret til den enkelte elev. En dag var der en pige, som skabte en masse uro om sig, og derfor gik jeg ned og sagde det til hende. Det viste sig, at hendes søster havde fået konstateret kræft, og derfor havde hun behov for at snakke,” siger Mette Hjortlund.

Hvis en elev kun afleverer en halv opgave eller ikke har gjort sig umage med opgaven, så forsøger Mette Hjortlund at se positivt på det.

“Jeg prøver at lade være med at blive irriteret over det. Der kan være en grund til, at en elev i en periode ikke præsterer så godt, og hvis man per automatik skælder ud, så overser

man måske, at der er noget galt, og eleven mister motivationen.”

I stedet læser Mette Hjortlund den halve opgave og finder ud af, hvad der fungerer, og så tager hun udgangspunkt i det og taler med eleven om, hvad hun eller han kan arbejde videre med til næste opgave.

Navn_ Mette Hjortlund
Skole_ Nørresundby Gymnasium
Fag_ Dansk og mediefag

s_30

"Samfundet
og derfor ska
andet til for a
almendannet
borger i dag e

Eleverne optager sig selv, når de taler engelsk, og de leger politikere, der skal kommunikere på de sociale medier. Nicolai Løvenholt er meget bevidst om, hvordan han bruger it i undervisningen.

ændrer sig,
al der noget
at være en
samfunds-
end tidligere.

It giver fagene en ny dimension

Da Nicolai Løvenholt begyndte at bruge it i sin undervisning, var det mest for at skabe variation i timerne. Han gav eleverne øvelser i informationsøgning, bad dem om at præsentere noget i et lyd- eller billedformat og viste dem, hvordan de kunne dele skriftlige noter med hinanden i Google Docs.

I dag har han skruet op for brugen af it og forholder sig langt mere bevidst til det.

”Brugen af it udvider den måde, man kan arbejde med fagene på. Der er ting, vi kan nu, som vi ikke kunne tidligere. Det giver en ny dimension til fagene, der har stor værdi,” siger Nicolai Løvenholt, der underviser i engelsk og samfundsfag på Århus Akademi.

Han ændrede sin tilgang, da eleverne som forsøg fik adgang til internettet til eksamen i engelsk. I samme periode var der meget snak om, hvor forstyrrende netadgangen på elevernes bærbare computere og smartphones kan være i timerne. Noget, han også selv havde mærket.

”Jeg syntes, at jeg blev nødt til at tage stilling til, hvordan jeg ville bruge it i undervisningen. Hvad var mit mål med det? Så jeg begyndte at kigge på, hvordan brugen af it kunne fastholde frem for at distrahere, og hvordan det kunne udvide mine fag,” fortæller han.

Videor og digitale dokumenter

Siden har han i engelsk blandt andet arbejdet meget med sproglige

produktioner, hvor eleverne optager sig selv med lydoptageren i One Note og giver hinanden feedback i små grupper. Det har han god erfaring med.

”Det kan være svært at give feedback på deres mundtlige produktion, for irttesætter man dem for meget, tager man lysten til at sige noget fra dem. Her får man noget sproglig korrekthed ind i timerne på en god måde,” siger Nicolai Løvenholt.

Det er altid ham, der sammensætter grupperne, understreger han.

Brugen af it udvider den måde, man kan arbejde med fagene på.

Han er også stor fan af kollaborativ skrivning, hvor eleverne i små grupper skal skrive en opgave i det samme digitale dokument.

”Det giver en god dynamik, at alle arbejder på én gang. De får hver især ansvaret for en del af opgaven, og bagefter skal de fremlægge,” forklarer Nicolai Løvenholt og fortsætter:

”Jeg kan følge med undervejs og se, hvordan arbejdet skrider frem, og hvem der har brug for, at jeg skubber lidt til processen.”

Del af nutidig almindelse

I samfundsfag har han arbejdet meget med fake news, kildekritik og sociale medier. Eleverne har ikke kun forholdt sig til indholdet på YouTube, Facebook, Twitter og blogs. De har også selv produceret indhold.

”De har blandt andet undersøgt de politiske partier og deres hjemmesider samt profiler på de sociale medier. Bagefter har de lavet deres egne partier og fundet ud af, hvordan de vil le kommunikere på de sociale medier.”

At eleverne får digitale kompetencer, er et krav ifølge gymnasie-reformen. Nicolai Løvenholt ser de digitale kompetencer som en del af en nutidig almindelse.

”Samfundet ændrer sig, og derfor skal der noget andet til for at være en almindelig samfundsborgere i dag end tidligere. I dag er man også nødt til at have nogle informations- og produktionskompetencer, der har it som omdrejningspunkt,” siger Nicolai Løvenholt.

Navn_ Nicolai Løvenholt
Skole_ Århus Akademi
Fag_ Engelsk og samfundsfag

Sådan skaber man en god studietur

På en vellykket studietur skal eleverne lære på en anderledes måde, og alle skal have det godt. Det kræver god forberedelse, mener lærer Allan Baisgaard.

Hvem skal dele værelse på studieturen? Og hvad får eleverne ud af et virksomhedsbesøg i London?

Allan Baisgaard fra Aalborg Handelsgymnasium nævner et par af de spørgsmål, som han forholder sig til inden en studietur.

“En studietur er også en social begivenhed, og værelsesfordelingen på hotellet kan ødelægge studieturen for nogle elever,” forklarer Allan Baisgaard.

Han er blandt andet lærer i en international klasse på skolen og har stor erfaring med at arrangere ture til udlandet med elever.

Gymnasieskolen har bedt ham om at give inspiration til, hvordan man som uerfaren lærer forbereder en god studietur.

W Værelsesfordelingen på hotellet kan ødelægge studieturen for nogle elever.

Og lige for at gøre værelsesfordelingen færdig, så er der ikke en fast opskrift på den, eller hvordan alle elever har en god tur. Men man skal som lærer forholde sig til det, mener Allan Baisgaard.

“Eleverne kan selv bestemme, hvordan de skal bo, eller læreren kan blande sig. Hvis der er udsatte elever i klassen, så skal man tage sig af det, inden man tager afsted. Ingen elever skal lades i stikken,” siger han og fortsætter:

“En god studietur er, når eleverne kommer hjem og taler om turen, når de fagligt har fået noget ud af den, og når det sociale har været godt og har styrket sammenholdet i klassen.”

Overraskende oplevelser

Allan Baisgaard peger på, at flere rejsebureauer arrangerer studieture med fagligt indhold. Han mener dog, at de bedste oplevelser og den bedste læring kommer, når man selv arrangerer det faglige indhold.

I foråret var han og en kollega i London med en klasse. Lærerne havde hørt en guide med dansk oprindelse til at lave en guidet rundtur i forskellige minoritetsmiljøer, og de havde aftalt, at han kun skulle tale engelsk. Flere af eleverne kommenterede på dansk guidens tøj og udseende. Da turen endte, slog han over i dansk og grinede over nogle af elevernes kommentarer på turen.

“Det var lidt pinligt for nogle af eleverne og en ekstra oplevelse. Derudover var rundturen også en anderledes oplevelse, og vi så andre sider af storbyen, end hvis eleverne havde været i London som turister,” siger Allan Baisgaard.

På samme tur var klassen på besøg i den danske virksomhed BoConcept, hvor eleverne mødte en 28-årig leder. Han fortalte blandt andet om, hvordan virksomheden håndterer Brexit, og hvordan han havde arbejdet sig op i hierarkiet til sin nuværende stilling. Den læring og faglighed kan man ikke få i et klasselokale.

“Jeg synes, man skal tage nogle chancer og besøge steder, man ikke kender på forhånd.”

Han tilføjer et ekstra råd til nye lærere:

“Hvis du ikke har erfaring med at arrangere studieture, så skal du trække på dine kollegers viden og kontakter, og hvad du ellers har af netværk. Det kræver mange forberedelsestimer at arrangere en studietur.”

Elever skal tage ansvar

Den gode studietur begynder i Danmark. Fra begyndelsen skal eleverne være med til at sætte rammerne for turen.

“Eleverne skal være med i overvejelserne om turen og de faglige mål. Det er vigtigt, at de har medbestemmelse, så bliver det mere interessant, når man er afsted,” siger Allan Baisgaard.

Navn_ Allan Baisgaard
Skole_ Aalborg Handelsgymnasium
Fag_ Historie, international økonomi og samfundsfag

I sidste ende er det lærerne, som har ansvaret for studieturen og de faglige mål. Allan Baisgaard mener dog, det er en god idé at uddelegere noget af ansvaret til eleverne. Nogle elever kan researche og fortælle om et sted, klassen skal besøge, og andre kan få ansvaret for at finde derhen.

Når eleverne er på studietur, repræsenterer de skolen og Danmark. Allan Baisgaard mener, det er vigtigt at tage en snak om landets kultur, normer, værdier og skolens studietursregler, inden man tager afsted.

“Når man er på besøg på en virksomhed, så sidder man ikke med sin telefon fremme. Og hvis man bor hos en værtsfamilie, som eleverne i den internationale klasse har gjort, så skal eleverne tilpasse sig familiens kultur,” siger Allan Baisgaard.

s_34

**“ Sæt en klar grænse for dig selv.
Hvis et modul varer 90 minutter,
så må din forberedelsestid højst
være lige så lang.**

En lærer skal ikke være Supermand

Som ny lærer planlagde Stine Gørup Sørensen hver eneste time til mindste detalje. I dag er hun blevet bedre til at sætte en grænse for arbejds-mængden. En kollegas kloge ord skabte kursskiftet.

"Ro på! Husk, at du altid ved mere end dine elever."

Ordene kom fra en fagkollega, da Stine Gørup Sørensen var 27 år og helt ny lærer. I dag kan hun se, at det er det bedste råd, hun har fået. Og at det er værd at give videre til andre grønne undervisere.

"For mig har den sætning været helt afgørende. Stille og roligt fandt jeg ud af, at jeg ikke behøver at være Supermand. Alt behøver ikke at være tiptop forberedt hver eneste gang," siger Stine Gørup Sørensen.

Hun begyndte som vikar på Egå Gymnasium i 2016 og var der i to et halvt år. I august 2018 blev hun fastansat på Svendborg Gymnasium og kom i pædagogikum.

Ligesom mange andre nye og uerfarne lærere brugte hun i starten rigtig meget tid på at forberede sig. Også for meget – det kan hun se i dag.

"Jeg var konstant i tvivl om, hvorvidt min undervisning ramte det rette niveau. Om jeg gjorde det godt nok. Usikkerheden gjorde, at jeg overforberedte mig. Der var altid lige noget mere, jeg kunne researche på. Det var altid muligt at finde noget endnu bedre materiale," siger Stine Gørup Sørensen.

Hver eneste time blev planlagt og tænkt igennem til mindste detalje. "Jeg forsøgte at gennemtænke alle tænkelige scenarier. Jeg ville kunne svare på alle de spørgsmål, eleverne kunne finde på at stille," fortæller hun.

Det var de kloge ord fra kollegaen, der fik hende til at ændre kurs og skru ned for arbejds-mængden.

"Jeg indså langsomt, at det er okay ikke at vide alt. At man ikke altid behøver at have det forkromede overblik. Og at man sagtens kan indrømme det over for eleverne."

Endnu sværere som vikar

Mange nyansatte starter som vikar. Det gjorde Stine Gørup Sørensen også. Det gør det endnu sværere at lægge arbejdet fra sig og sige, at "nu er det godt nok", understreger hun.

"Man ved ikke, om man er købt eller solgt. Jeg tænkte meget over, hvordan jeg fremstod, prøvede hele tiden at gøre noget ekstra ud af min undervisning og tog gerne ekstra opgaver. Man er usikker og har brug for hjælp, men samtidig gør man alt for at udstråle, at man har styr på det hele," fortæller Stine Gørup Sørensen.

Det var ikke kun rådet fra den ene kollega, der hjalp hende. Det samme gjorde den store åbenhed og hjælp, hun oplevede fra sine kolleger generelt.

"Jeg fik en erfaren lærer som mentor i dansk, men fik i det hele taget enormt meget støtte fra alle mine fagkolleger. Det var en kæmpe hjælp at have nogle fortrolige, jeg vidste, jeg kunne spørge om alt. De har blandt andet hjulpet mig med at organisere min tid bedre," fortæller Stine Gørup Sørensen.

Hun råder andre nye lærere til ikke at være bange for at spørge om hjælp.

"Træk på al den viden, dine kolleger har. Lån tekster, opgaver og forløb. Spørg, når der er noget, du er i tvivl om. Der er ingen grund til at starte fra nul, og de fleste vil rigtig gerne hjælpe."

Stadig svært at finde grænsen

Efter tre år som gymnasielærer synes Stine Gørup Sørensen, at hun har fået skruet forberedelsestiden ned på et "rimeligt niveau". Men indimellem banker Supermand på, og hun er nødt til at minde sig selv om, alt ikke skal være perfekt.

"Når jeg skal undervise i noget helt nyt, ryger jeg tilbage til mit udgangspunkt. Så jeg må stadig minde mig selv om, at der er grænser for, hvor lækre mine Power Point og formuleringer behøver at være. Og at det, jeg præsterer, er fint nok."

Hun kan mærke, at nedskæringerne på de gymnasiale uddannelser har givet et øget arbejds-pres.

"Så man er simpelthen nødt til at skru lidt ned for ambitionerne. Ellers kan man ikke holde til det," siger Stine Gørup Sørensen, der har et godt råd til nye lærere:

"Sæt en klar grænse for dig selv. Hvis et modul varer 90 minutter, så må din forberedelsestid højst være lige så lang."

I det sidste år har hun forsøgt at lægge så meget arbejde som muligt over til eleverne i timerne. Tippet har hun fået af kolleger og under pædagogikum, som hun afsluttede før sommerferien. Det har også været med til at bringe tiden ved arbejdsbordet om aftenen ned.

"Jeg er begyndt at vende situationen om, så eleverne klarer noget af forberedelsen for mig. Så det for eksempel er dem, der fortæller mig om det moderne gennembrud," fortæller Stine Gørup Sørensen, der kalder det en win-win-situation.

"Presset bliver mindre på mig, og eleverne får mere ud af det, end hvis jeg serverer det hele for dem."

Vittigheder får eleverne til at spidse ører

Matematik- og kemilærer Joakim Sørensen bruger sin unge alder positivt, når han skal fange sine elevers opmærksomhed.

Unge, uerfarne lærere tænker ofte meget over, hvordan de kan fange elevernes interesse. Det gjorde 30-årige Joakim Sørensen også, da han for tre år siden begyndte at undervise på CELF Nykøbing Falster HTX.

Navn_ Joakim Sørensen
Skole_ CELF Nykøbing Falster HTX
Fag_ Matematik og kemi

Men han fandt ud af, at han kunne vende sin unge alder til sin fordel.

“Jeg er lidt mere i øjenhøjde med mine elever end mine ældre kolleger. Jeg kan skille mig ud fra mængden ved at være lidt ‘ung med de unge,’” fortæller Joakim Sørensen.

Han har forskellige tricks til at få sine elevers opmærksomhed. Blandt andet udnytter han den interesse, som mange af dem har for computerspil.

“Det er en fordel, at jeg kender mange af de spil, som eleverne spiller. Det giver en anden respekt, når jeg siger: ‘Lad være med at spille Hearthstone i timerne.’”

Humor skaber effektivitet

Når Joakim Sørensen underviser, bruger han ofte vittigheder for at skabe små pauser. Hans oplevelse er, at hans spontane vittigheder får eleverne til at

spidse ører igen, hvis de har fordybet sig i computeren.

Han starter også nogle af sine moduler med at vise en video. Det kan være en, han selv har med, men det kan også være en video, som eleverne ser, når han træder ind i lokalet.

“Jeg er lidt mere i øjenhøjde med mine elever end mine ældre kolleger.”

“Det, synes eleverne, er vældig sjovt, og det skaber en god stemning i klassen. Jeg bruger det som opvarmning til timen. De fem minutter er en god investering, hvis resten af modulet bliver mere effektivt.”

s_36

Undervisningen kan høres flere gange

Eleverne får mulighed for at gehøre læreroplægget, når kemilærer Nina Riise bruger Flipped Classroom.

Nina Riise fra Campus Bornholm HTX har brugt undervisningsmetoden Flipped Classroom i mange år. Hun optager sit læreroplæg via programmet Screencast-O-Matic, hvor hun filmer sin skærm og indtaler lyd. Oplægget på 10 minutter giver hun sine elever for som lektie, og i stedet bruger de modulet på at løse opgaver.

“Jeg giver for eksempel side 8-16 for, og så ligger der et screencast. Her slår jeg ned bestemte steder på siderne og forklarer. Jeg bruger tegnepladen i One Note, hvor jeg skitserer det, jeg fortæller. Ligesom jeg ville

gøre, hvis jeg stod ved tavlen,” fortæller Nina Riise.

Et oplæg ved tavlen er afhængigt af, at eleverne er til stede og husker det. Et screencast kan de derimod se flere gange og spole tilbage i. Dermed kan eleverne vende tilbage til forklaringen på de metoder, de skal lære.

“Man skal tilegne sig metoder til at løse spørgsmål og problemer. Hvordan løser man en redoxreaktion? Hvordan afstemmer man en fældningsreaktion? Det er ikke læsestof på samme måde som at læse en novelle. I kemi skal man lære metoder ved at øve sig og opbygge rutiner.”

Det er ikke kun Nina Riise, der er glad for undervisningsformen.

“I evalueringerne siger eleverne, at det er en ‘lifesaver’, at de kan finde tilbage til undervisningen og høre den igen,” fortæller hun.

“I kemi skal man lære metoder ved at øve sig og opbygge rutiner.”

Navn_ Nina Riise
Skole_ Campus Bornholm HTX
Fag_ Kemi

// Det giver noget særligt for eleverne at komme ud og få undervisning i virkeligheden.

Navn_ Mette Wilkens
Skole_ Aarhus Katedralskole
Fag_ Billedkunst og engelsk

Museer løfter læring

Kunst, surrealisme og et psykiatrisk museum. Det er elementerne i et undervisningsforløb, som billedkunstlærer Mette Wilkens på Aarhus Katedralskole har planlagt i samarbejde med Museum Overtaci. Museet er opkaldt efter kunstneren kendt som Overtaci, der var indlagt på Psykiatrisk Hospital i Risskov i 56 år.

“Ud over at eleverne lærer om surrealismen i teori og praksis, så får de også indsigt i, hvordan kunst kan hjælpe mennesker med psykiske sygdomme, og på den måde er der også almindelse i forløbet,” siger Mette Wilkens.

Hun har udviklet forløbet i samarbejde med Museum Overtaci, hvor

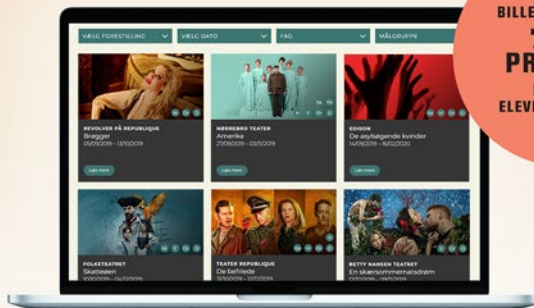
en kunsthistoriker og en kunstpædagog er ansvarlige for omvisning og praktiske øvelser på museet. To af Mette Wilkens’ kolleger fra Aarhus Katedralskole har også brugt forløbet, og andre skoler kan også benytte sig af det.

Idéen til at lave undervisningsforløb på museer har Mette Wilkens fra foreningen intrface.dk, som en række museer og skoler er medlem af.

“Det giver noget særligt for eleverne at komme ud og få undervisning i virkeligheden. Men i stedet for at vi som lærere hver gang skal stampet et nyt undervisningsforløb op, så er det et godt koncept, at der ligger et forløb i forvejen, man kan bruge på sin egen måde,” siger Mette Wilkens.

BRUG TEATRET

I UNDERVISNINGEN

BILLETTER FRA KUN
**75 KR
PR. PERS.**
FOR BÅDE
ELEVER OG LÆRERE

FIND DIN KLASSES NÆSTE TEATEROPLLEVELSE
PÅ **BRUGTEATRET.DK**

BETTY NANSEN TEATRET

folketeatret

NØRREBRO
TEATER

RE TEATER
REPUBLIQUE

ØSTRE GASVÆRK
TEATER

s_38

NCFF-KONFERENCEN OM BROBYGNING

Vi kommer hele vejen rundt om, hvad brobygning er, både ift. individet, institutioner og indhold. Hør oplæg, og deltag i workshops med folk, der arbejder med fremmedsprog.

19.09.19 i Middelfart kl 9.30-16

Læs mere og tilmeld dig på www.ncff.dk

Det Nationale Center for Fremmedsprog, NCFF, arbejder for at få flere elever og studerende til at vælge sprog og generelt løfte sprogområdet på tværs af hele uddannelsessystemet

#FremMedSprog

Det Nationale
Center for
Fremmedsprog

HVORDAN FÅR VI
BEDRE BROBYGNING
MELLEM FOLKESKOLE
OG GYMNASIUM?

Hvad kan du bruge NCFF til?

- Tag pulsen på, hvad der rører sig i de danske fremmedsprogsmiljøer og få inspiration
- Følg med i, hvad der sker på fremmedsprogssområdet i Danmark og i dit lokalområde
- Få økonomisk og faglig støtte til projekter og aktiviteter

Kontakt os med:

- Projektideer
- Forslag til samarbejde, udvikling, videreuddannelse og arrangementer
- Igangværende eller gennemførte lovende projekter
- Kommende arrangementer af interesse for sprogfolk, som vi kan hjælpe med at formidle

Sådan skriver du SRP

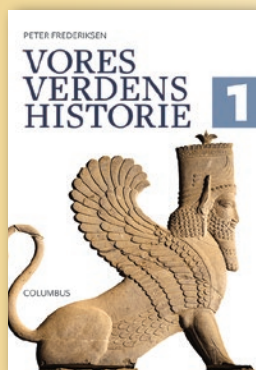
Mød 3. g'ernes nye bedste ven:

Sådan skriver du SRP hjælper eleven med både proces og produkt under fremstilling af studieretningsprojektet (SRP) efter den nye læreplan.

Bogen bryder arbejdsprocessen ned i overskuelige bidder og tydeliggør, hvordan man griber hver enkelt del an. Dermed får elever på alle niveauer et nyttigt værktøj, når de skal skrive og forsvare studieretningsprojektet ved den mundtlige prøve.

120 sider • 99 kr. ekskl. moms og forsendelse.

Er udkommet

Vores verdenshistorie 1

Første bind af tre i grundbogsserien til den nye læreplan og eksamen.

USA's tilblivelse

Forstå nutidens problemstillinger i USA gennem fortiden og brug af fortiden.

Temaer til samfundsfag

En kort og klar tematisk indgang til samfundsfag på C-niveau.

På vej

Storbritanniens historie

Dyk ned i ørigets historie fra Britannien til Brexit. Med London-tema til studieturen.

forlaget © columbus

Tlf. 3542 0051 • www.forlagetcolumbus.dk

KORT OM

Undervisning

Læs mere på
gymnasieskolen.dk

Nyt projekt: Elever skal feste uden druk

Gymnasieelever skal drikke mindre og have flere sociale arrangementer uden alkohol. Det er tanken bag forskningsprojektet Gymnasier fuld af liv, som 17 gymnasier deltager i.

“Vi vil gerne have noget viden om, hvad der kan ændre gymnasiernes alkoholkultur. Vi vil gerne blive kloge på, hvad en god alkoholpolitik skal indeholde, og hvordan den skal bruges for at have en effekt,” fortæller projektleder fra Statens Institut for Folkesundhed Veronica Pisinger.

Ni af gymnasierne er såkaldte indsatsgymnasier. De har fået en tjekliste til deres alkoholpolitik, som de skal leve op til. Det betyder blandt andet, at de ikke må servere stærk spiritus, og at de skal begrænse antallet af fester, hvor der serveres alkohol. Til gengæld skal de lave sociale arrangementer med aktiviteter, hvor der ikke indgår alkohol.

AP-eksamen: Stor forskel på, hvordan elever bedømmes

Det samme resultat i en digital test kan give vidt forskellige karakterer i almen sprogforståelse, alt efter hvilken skole eleven går på. Det viser en ny undersøgelse, som cand.mag. Søren Nørrelund-Madsen har lavet.

“Skolernes forskellige omregningstabeller medfører, at identiske præstationer i identiske test under identiske forhold bedømmes forskelligt,” fortæller Søren Nørrelund-Madsen.

Det dokumenterer han blandt andet ved at køre et datasæt fra en 1.g-klasse gennem otte forskellige skolers omregningstabeller, som skolerne havde udarbejdet til det samme forlags test.

Klassens karaktergennemsnit i AP var på 6,2, men ifølge de forskellige omregningstabeller springer klassens karaktergennemsnit fra 5,5 til 8,1.

“Et spring på 2,6 karakterpoint mellem det højeste og det laveste gennemsnit må siges at være en meget stor forskel. Og ikke helt fair over for eleverne,” siger Søren Nørrelund-Madsen.

International pris til Gymnasieskolen

“Med et nyskabende design er der skabt et anderledes rum for refleksion og fordybelse med udgangspunkt i læsernes synsvinkel.” Sådan lyder en del af begrundelsen for, at Gymnasieskolen har fået tildelt den såkaldte Red Dot Award.

“Vi har som redaktion været på en rejse og står i dag med et magasin, der ser markant anderledes ud end før. Men alt i alt har redaktionen holdt fast i de nye og anderledes idéer, der blev født i samarbejde med bureauet Creative ZOO, og jeg ser tildelingen af Red Dot som en anerkendelse af den vej, vi er gået, og som et bevis på kvalitativt design og stærk branding. Jeg er stolt på redaktionens vegne,” siger chefredaktør Morten Jest.

Alle lærere bør benytte sig af højtlesning og jævnligt tjekke, om eleverne forstår udvalgte ord i en opgave eller i fagtekster, som ordblinde netop kan have store problemer med.

Louise Daugaard Madsen
Lærer og blogger
H.C. Ørsted Gymnasiet

134.000 medlemmer får både afkast og ansvarlighed

Ti år med højt afkast

Fra 2009-2018 har MP fået et afkast på 8,4 % gennemsnit pr. år. Det er blandt de bedste afkast i branchen.

9,4 % i 2019

Pr. 14. august har MP Pension et foreløbigt afkast på 9,4 % i 2019. Det kan gå op og ned inden årsskiftet, men vi gør vores bedste for sikre et højt afkast.

5 mia. til klimaet

Vi har oprettet en klimapulje på 5 mia. kr. Lige nu har vi i alt grønne og klimavenlige investeringer for 6,3 mia. – og der er flere på vej.

Max 2°

Vi understøtter Parisaftalens målsætning om max 2° global opvarmning. Derfor har vi også valgt at sælge vores aktier i olie, kul og tjæresand.

KRONIK

Tekst_ Ena Thomsen, Søren Bøtker-Rasmussen,
Charlotte Blix og Kirsten Boisen

En kronisk udfordring

En ny undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed giver nu et klart billede af, hvordan danske unge med kronisk sygdom trives under ungdomsuddannelse. Det er nedslående tal, der fremhæver nødvendigheden af en fokuseret indsats, så også kronisk syge unge kan gennemføre en ungdomsuddannelse, skriver kronikørerne.

s_42

I den seneste måned er en ny årgang af forventningsfulde unge startet på en ungdomsuddannelse. De fleste står foran et par sjove, modnende og også krævende år. En stor gruppe unge – de kronisk syge – starter dog på gymnasiet med særlige udfordringer. Vi ved, at disse unge klarer sig dårligere end deres raske jævnaldrende, og at de personlige og samfundsmæssige konsekvenser rækker langt ind i voksenlivet. Kronisk sygdom er forbundet med alvorlige uddannelsesmæssige konsekvenser.

” Det er uværdigt for et velfærdssamfund at lade en stor population af unge i stikken, fordi de er udfordret af kronisk sygdom.

En af de store 'milepæle' i ungdomsårene er overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, og langt de fleste danske unge starter

på en gymnasial uddannelse. For de kronisk syge unge er ungdomsuddannelserne dog særligt udfordrende, og konsekvenserne, når det ikke lykkes, er store og vidtrækkende for både den enkelte og for samfundet.

Nye registerdata viser, at knap hver femte ung i Danmark lever med en alvorlig eller kronisk fysisk sygdom. Det er langt flere end tidligere antaget – og det står i kontrast til den gængse forestilling om unge som raske.

Både danske og internationale studier har vist, at unge, der lever med kroniske sygdomme, har flere uddannelsesmæssige udfordringer, større fraværsprocent og oftere må gå en klasse om end deres raske jævnaldrende. En norsk undersøgelse blandt 8.950 gymnasieelever viste for få år siden, at unge med helbredsproblemer i langt højere grad var i risiko for at droppe ud sammenlignet med raske unge. Og et followup-studie viste, at unge, der droppede ud af gymnasiet, havde en markant øget risiko for at blive langtidssygemeldt og komme på overførselsindkomster end unge, der gennemførte en ungdomsuddannelse.

Nye nøgletal

Statens institut for Folkesundhed (SIF), Syddansk Universitet, har på baggrund af projektet Trivsel på Trods udgivet rapporten Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge med kronisk sygdom [1]. Rapporten er baseret på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt andet på ungdomsuddannelserne, og i alt 7.854 gymnasieelever deltog.

Rapporten tegner et generelt billede af, at unge med kroniske sygdomme trives dårligere end raske unge, og at de i særdeleshed oplever udfordringer under deres gymnasiale uddannelse. Godt en tredjedel føler sig påvirket af deres kroniske sygdom på ugentlig basis i skolen, i fritiden eller derhjemme.

Undersøgelsen viser, at en større andel af gymnasieeleverne med en kronisk sygdom føler sig presset af skolearbejdet. Samtidig føler færre af disse unge, at de klarer sig godt eller

[1] Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge med en kronisk sygdom udgivet af Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2019.

rigtig godt fagligt i skolen sammenlignet med raske unge.

I forhold til fravær viser undersøgelsen, at flere unge med en kronisk sygdom har haft mindst tre dages fravær den seneste måned sammenlignet med raske unge. Årsagen til fravær er som hovedregel sygdom. Flertallet af de kronisk syge unge med meget fravær som følge af sygdom beskriver, at fraværet har betydning for, om de kan følge med i skolen. Alligevel modtager kun ganske få procent af disse elever sygeundervisning, og kun hver sjette oplever, at de har fået støtte fra gymnasiet.

“ Det forventes, at de syge unge selv skal balancere mellem skole og behandling og navigere i flere sektorer, sundhedsvæsen, uddannelsessystem og det kommunale system, der ikke taler sammen.

Syge unge har brug for støtte fra vejledere og lærere. Ungepanelerne i Danmark (www.ungepanel.dk) arbejder for at forbedre forholdene for unge med kronisk og alvorlig sygdom. Ungepanelerne er støttet af Egmont Fonden og består af unge repræsentanter fra hospitalernes lokale ungepaneler og et sekretariat fra Rigshospitalets Ungdomsmedicinske Videnscenter. Vi genkender SIF-rapportens fund, og de unge fremhæver, at hyppige eller længerevarende sygdomsperioder er særligt problematiske i forhold til uddannelse, da det kan være svært at overskue, hvordan man skal indhente det tabte:

“Der var nogle gange, hvor jeg faktisk havde lyst til at blive indlagt igen. For det at tage stilling til alt og skulle ud i virkeligheden, det synes jeg simpelthen var så hårdt. Det var næsten det allersværeste i min sygdomsperiode. Man kommer ud til noget, der tænker: 'nu er du rask og så

kan du alt igen'. Men det kan man jo ikke”. (21-årig kronisk syg ung om at vende tilbage til gymnasiet og hverdagen efter en levertransplantation, Unge panelerne i Danmark).

Støtte fra studievejledere og lærere har vist at have stor betydning for, om elever oplever skoletræthed, og et stort internationalt studie med data fra knap 90.000 unge viste, at støtte fra lærere og skolen var en signifikant beskyttende faktor mod udvikling af skoletræthed, og at netop støtte fra skolen beskyttede mere end støtte fra venner og familie/forældre.

Får de den støtte, de har brug for?

Under halvdelen af de unge med en kronisk sygdom, som påvirker dem i hverdagen, angiver i SIF-undersøgelsen, at deres lærer(e) kender til deres diagnose, og overraskende har kun hver femte af de unge gymnasieelever med en kronisk fysisk sygdom talt med en studievejleder om særlige behov.

Statens institut for Folkesundhed har ud over ovennævnte undersøgelse blandt elever lavet en mindre spørgeskemaundersøgelse blandt 32 studievejledere fra 15 forskellige gymnasier i Region Hovedstaden, Region Sjælland og Region Syd og Region Midt. Mere end hver tredje studievejleder angiver i undersøgelsen, at han/hun det seneste år kun har talt med en enkelt ung eller ingen unge med alvorlig eller kronisk sygdom. Mange unge fortæller ikke nødvendigvis om deres sygdom og de udfordringer, den medfører, ved første samtale, og mange vil have behov for at blive spurgt direkte for at fortælle om deres behov og eventuelle begrænsninger.

På trods af at en fjerdedel af gymnasieeleverne med kronisk sygdom rapporterer, at de er påvirket af deres sygdom i skolen, føler kun godt hver 10. studievejleder, at de i høj grad er klædt på til at tale med en ung med alvorlig/kronisk sygdom eller funktionsnedsættelse. Ligeledes viser undersøgelsen, at fire ud af fem studievejledere ikke er bekendt med eller er i tvivl om, hvorvidt deres skole har en handleplan for unge med alvorlig eller kronisk sygdom.

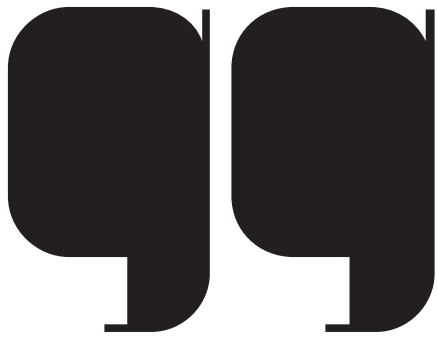
Ena Thomsen, forskningsassistent, sygeplejerske, cand.scient.san på Ungdomsmedicinsk Videnscenter, Rigshospitalet.

Søren Bøtker-Rasmussen, projektkoordinator i Ungepanelerne i Danmark og cand.merc.psyk.

Charlotte Blix, leder af BørneUngeProgrammet på Ungdomsmedicinsk Videnscenter, Rigshospitalet, og sygeplejerske, MPA

Kirsten Boisen, afdelingslæge, ph.d., Ungdomsmedicinsk Videnscenter, Rigshospitalet.

- Samlet udgør de sekretariatet for Ungepanelerne i Danmark.
- Ungepanelerne i Danmark (www.ungepanel.dk) arbejder for at forbedre forholdene for unge med kronisk og alvorlig sygdom.
- Ungepanelerne er støttet af Egmont Fonden og består af unge repræsentanter fra hospitalernes lokale ungepaneler og et sekretariat fra Rigshospitalets Ungdomsmedicinske Videnscenter.

**Fire ud af fem
studievejledere
er i tvivl om,
hvorvidt deres
skole har en
handleplan for
unge med alvorlig
eller kronisk
sygdom.**

Overblik er afgørende

Det er krævende at være ung. Det er krævende at tage en uddannelse. Og det er i særdeleshed krævende at have en kronisk sygdom. Vi ved, at mange af de unge, som har deres gang på landets hospitaler, føler sig klemt mellem sundhedsvæsenet og uddannelsessystemet. De unge har et brændende ønske om at få en uddannelse, og en boglig uddannelse kan være eneste mulighed, når sygdom begrænser muligheden for et mere fysisk krævende arbejde. Samtidig er hospitalsbesøg og behandling en krævende opgave, der for en del unge tidsmæssigt svarer til et deltidsjob – og hvor hospitalsbesøg typisk ligger i skoletiden. Dog forventes det, at de syge unge selv skal balancere skole og behandling og navigere i flere sektorer, sundhedsvæsen, uddannelsessystem og det kommunale system, der ikke taler sammen, og hvor støttemuligheder og rettigheder kan være

uoverskuelige selv for voksne. Derfor undrer det os, at systemet er bedre gearet til at støtte skoletrætte unge end dem, som mod deres vilje har fravær fra undervisningen på grund af en kronisk sygdom.

I disse år ser vi 'små årgange'. Samfundsøkonomisk er det derfor klogt og nødvendigt at sikre, at alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Men vi mener også, at det er uværdigt for et velfærdssamfund at lade

” Unge, der dropper ud af gymnasiet, har en markant øget risiko for at blive langtidssygemeldt og komme på overførselsindkomster.

en stor population af unge i stikken, fordi de er udfordret af kronisk sygdom.

Ungepanelerne i Danmark arbejder derfor for, at alle i uddannelsessektoren, der møder kronisk syge unge, har viden om unges rettigheder og muligheder for støtte under uddannelse, når de lever med en alvorlig og kronisk sygdom. Et af vores mål er, at kronisk syge unge får obligatoriske kvalificerede samtaler med studievejledere/lærerne om støttemuligheder og om, hvordan de kan passe både behandling og uddannelse. Kronisk sygdom må ikke være årsagen til en utilstrækkelig uddannelse. ●

**NYHED TIL
ENGELSK**

Engelsk grammatikportal: grammatik, øvelser, videoer, værktøjskasse, mm

af Hanne Wachter, Kim Kjærgaard, m.fl.

Forfatterne til grammatik- og øvebøgerne "Stifinderen" og "Step by Step" har udviklet denne nye portal til engelsk. Prøv den gratis!

- ✓ Gennemgang af grammatiske regler med eksempler. Differentieret i tre niveauer (blå/rød/grøn).
- ✓ Videoer repeterer de grammatiske regler.
- ✓ Omfattende interaktive øvelser med respons og point (drag-and-drop, drop down, bullet, click-on).
- ✓ Grammatisk værktøjskasse med grundlæggende gennemgang af ordklasser og sætningsled.
- ✓ Vælg selv danske eller latinske betegnelser.

Pris fra 27 kr, gratis prøvelicens, mm: se www.andrico.dk

Forlaget Andrico

Mossøbrå 5 • 8660 Skanderborg • Tlf 86 57 92 19 • forlaget@andrico.dk • www.andrico.dk

GL MENER

Vigtige dagsordener på ministerens bord

Velkommen til Pernille Rosenkrantz-Theil som minister for et af de absolut vigtigste ministerier. Uanset hvilke udfordringer Danmark står over for i fremtiden, vil svaret ofte være uddannelse. Som også forståelsespapiret mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten tydeligt markerer, skal der sættes på uddannelse. Tak for meldingen om, at det er slut med de årlige nedskæringer! Også tak for at sætte vigtige områder på dagsordenen. Vi glæder os naturligvis over, at VUC og uddannelsesstilbud i hele landet er et fokusområde. At alle skal have lige adgang til uddannelse.

Det er også vigtigt, at regeringen og støttepartierne vil sætte fokus på børn og unges trivsel, og at der lægges op til et opgør med det, som ofte omtales som præstationskulturen. I GL går vi gerne konstruktivt ind i dialogen herom. En skole med et menneskeligt ansigt og med tid til at se den enkelte er en skole, hvor der er en højere mening med at være der. Det er et sted, hvor man lærer, og hvor man danner sig som menneske. Vi har desværre set et voldsomt dannelsesstab de senere år, fordi lærerne har stået med skarpe prioriteringer, hvor det, der er satset på, er det, som eleverne – og lærerne – måles på til eksamen. Det øger præstationskulturen, når alt bliver fokuseret på eksamen og karakterer.

Ministerens første tiltag på vores område – et opgør med dele af optagesystemet og fraværsregler – tegner godt. Jeg har især bemærket

ministerens tilgang til lærerne i forbindelse med fraværsreglerne. Dels bliver GL indbudt til dialog herom, dels siger ministeren: "Jeg er overbevist om, at landets gymnasielærere er fuldt i stand til at vurdere ...". Denne tilgang vil jeg gerne kvittere for. Den har vi savnet, såvel hvad angår fraværsregistrering som på andre områder.

Det er samme tilgang, man kan læse i forståelsespapiret med et markant kursskifte i arbejdsgiverpolitikken, hvor der lægges op til dialog med de faglige organisationer, og hvor kodeordet er mindre styring og mere tillid. Det er helt basalt og helt nødvendigt. En velfungerende uddannelsessektor er afhængig af et fundament af tillid til underviserne. Den offentlige sektor er båret af dygtige, engagerede medarbejdere og ledere, som skal vises tillid. Det kan man eksempelvis gøre ved at se aftaler som et fælles gode i stedet for en hindring for effektiv ledelse og ved at give de offentligt ansatte reelle værn og rettigheder i overenskomsterne i stedet for konstant at forsøge at fjerne disse.

Lærerne vil så gerne have mulighed for at gøre sig umage - igen. I dag oplever mange gymnasielærere et forøget arbejdspress og stor usikkerhed i jobbet. En hverdag, hvor der ikke er mulighed for at levere den kvalitet, som man ved, man kan levere. Det er der brug for et opgør med, så alle børn, unge og voksne kan få den bedst mulige uddannelse. Til gavn for den enkelte og for hele samfundet.

GL's formand
Tomas Kepler

BREVKASSEN

Har du et godt spørgsmål?
Send det til gymnasieskolen@gl.org

GL's sekretariat svarer hver dag på spørgsmål fra medlemmerne. Gymnasieskolen bringer fremover nogle af de spørgsmål, der har en bred relevans og interesse for medlemmerne.

Therese
Holter
&
Christian
Gynther
Hansen

EFTER-
UDDANNELSE

Kompetence- udviklingspuljen

Jeg har hørt om en pulje, hvorfra der er penge til opkvalificering af gymnasielærere. Jeg ønsker mig et ekstra sidefag for at være mere sikker i min ansættelse – kan jeg få penge til det?

Therese Holter,
konsulent i GL, svarer:

Ved den seneste overenskomst er der afsat i alt 84,3 mio. kr. til kompetenceudvikling til statsansatte akademikere og herunder også gymnasielærere. For at kunne søge skal du – ud

over at være statsansat – have ledelsesgodkendt din ansøgning, og din arbejdsplads skal betale en del af udgifterne forbundet med den ansøgte kompetenceudvikling. Der er dog ikke krav til, hvor meget arbejdspladsen skal betale. Du kan søge om støtte til uddannelses- og kursusgebyr, undervisningsmaterialer samt transport og ophold.

Akademiker-fondspuljen prioriterer ansøgninger, hvor det ansøgte støttebeløb ikke overstiger:

- 50.000 kr. til en master-/kandidatuddannelse eller modul heraf.
- 30.000 kr. til en diplom-/bacheloruddannelse eller modul heraf.
- 5.000 kr. pr. kursusdag for kurser uden ECTS-kreditering, maksimalt 25.000 kr. for kurset i alt.

Der kan dog gives støtte til anden kompetenceudvikling, hvis aktiviteten i øvrigt opfylder betingelserne

for støtte, og hvis overenskomstparterne prioriterer det. Du kan derfor godt ansøge om støtte til kompetenceudvikling, der falder uden for ovenstående retningslinjer.

Et sidefag sammensættes af moduler fra kandidat- og bacheloruddannelser og kan altså normalt støttes med op til 50.000 kr., hvilket dækker prisen på et typisk sidefagsforløb. Et sidefag falder med andre ord inden for retningslinjerne. Husk, når du søger, at få ledelsens godkendelse samt medfinansiering, og husk også, at du søger i konkurrence med alle andre statsansatte akademikere, så det er fint at få ansøgningen af sted hurtigst muligt.

Du kan se mere på Kompetencefondens hjemmeside, og det er også her, du ansøger: kompetenceudvikling.dk/retningslinjer-akademiker-fondspulje.

L Ø N

Undervisning på flere lokaliteter

På min skole har vi flere afdelinger, og vi skal nu i højere grad end tidligere undervise på flere afdelinger. Nogle gange skal vi skifte afdeling samme dag. Hvordan er reglerne?

Christian Gynther Hansen,
konsulent i GL, svarer

Som udgangspunkt foreskriver Tjenesterejseaftalen, at der skal anvendes offentligt transportmiddel, ud fra den forudsætning at dette vil være

det billigste. Dog kan skolen bestemme, at den ansatte benytter privat transportmiddel, hvis det ud fra en samlet betragtning er det mest hensigtsmæssige og økonomiske for tjenestestedet. Det er med andre ord skolens vurdering. I denne vurdering skal indgå effektivitet, det vil sige, hvor meget ekstra transporttid offentligt transportmiddel vil bevirke, om det vil betyde ekstra udgifter til måltider og overnatning, om den ansatte vil blive påført urimelige ulemper, for eksempel hvis der skal medbringes meget udstyr, eller tjenesterejsen skal starte meget sent eller tidligt.

For så vidt angår godtgørelse for kørsel i privat bil på tjenesterejse, skal der ved beregningen tages hensyn til, hvilke udgifter den ansatte ville have haft uanset tjenesterejsen. Der skal således kun godtgøres de udgifter,

som den ansatte har haft ud over den sædvanlige transport mellem hjem og sædvanligt arbejdssted. Hvis en lærer normalt kører i bil mellem bopælen og sit faste tjenestested (det vil sige skolen), skal der ydes godtgørelse for den merkørsel, læreren er blevet pålagt i forbindelse med tjenesterejsen.

Ved kørsel i privat bil skal skolen udbetale kilometergodtgørelse efter lav takst til 1,98 kr. pr. km eller høj takst til 3,56 kr. pr. km.

Som udgangspunkt skal der udbetales lav takst, medmindre der foreligger en skriftlig kørselsbemyndigelse.

Den høje sats er beregnet til ansatte, der forudsættes at stille bil til rådighed i deres arbejde, eller som kun vanskeligt kan bestride arbejdet, hvis ikke de kører i privat bil.

Her finder du GL-E's nye kurser og andre kurser, som du stadig kan nå at tilmelde dig.

Du kan se mere om kursernes indhold og tilmelding på gl.org/GLE. Her kan du også finde GL-E's mange andre kurser for gymnasiale lærere og ledere.

Kontakt GL-E på gl-e@gl.org eller telefon 33 29 09 00.

Nyheder

Kurserne herunder er netop oprettet og klar til, at du kan tilmelde dig:

Arbejdsglæde – fyraftensmøde

Hvad er det egentlig at skabe arbejdsglæde? Handler det om den enkeltes humør og tilgang, eller handler det om arbejdet og arbejdspladsen? Og kan vi mon svare på de spørgsmål i forskningen? På fyraftensmødet bliver du præsenteret for, hvad man kan sige om begrebet arbejdsglæde ud fra forskningen i arbejdsmiljø. Og vi vil

udforske begrebet sammen og udveksle erfaringer om, hvad der skal til for at opleve arbejdsglæde, og hvad arbejdsglæde betyder for den enkelte, skolen og eleverne. Tag din kollega med! Og kombiner et spændende input med lidt lækkert til ganen og debat med kolleger fra dit fagområde.

Fyraftensmøderne er gratis for GL-medlemmer og afholdes d. 22. oktober i København, d. 24. oktober i Odense og d. 31. oktober 2019 i Aarhus.

Aktuelle kurser

s_48

Stresshåndtering og personlig planlægning i arbejdslivet

Oplever du ofte utilfredshed med, hvad du når af opgaver på en arbejdsdag? Føler du dig ofte presset, stresset og tynget af for mange opgaver? Kurset henvender sig til alle, der ønsker at blive bedre til at planlægge og udnytte egne resurser mere målrettet. Kurset er til medarbejdere, der ønsker at forebygge stress ved at opnå overblik og styring over egne arbejdsopgaver.

Kurset afholdes d. 27. september 2019 i København.

derfor en vigtig opgave i bestyrelsen. På dag et stilles der skarpt på medarbejderrepræsentantens rolle i bestyrelsen, påvirkningsmuligheder og prioriteringer samt regler og konkrete opgaver. Dag to står i skoleøkonomiens tegn. Her er fokus på, hvordan medarbejderrepræsentanten skal forstå, fortolke og stille spørgsmål til skolens budget og regnskab. Opgaven med skolens økonomi er blevet mere vanskelig, men ikke mindre vigtig på grund af de seneste års besparelser i sektoren.

Kurset afholdes d. 1. til 2. oktober 2019 i Taastrup

Bestyrelsesarbejdet og skoleøkonomi 2019 – 2-dages kursus for gymnasiale medarbejderrepræsentanter i bestyrelserne

Formålet med kurset er at klæde medarbejderrepræsentanter på til bestyrelsesarbejdet og skabe øget viden om skoleøkonomi. På de selvejende og private institutioner har bestyrelsen det overordnede ansvar for udviklingen af uddannelsesinstitutionen og skolens økonomi. Som medarbejderudpeget repræsentant har du

Digitale illustrationer og notater

Lær at bruge digitale redskaber sammen med håndskrevne og -tegnede notater. Kurset giver en introduktion i, hvordan man kan bruge smartphone, iPad og computer til at digitalisere håndtegninger og notater eller skrive og tegne dem direkte på iPad med en Apple Pencil, så du kan bruge dem i PowerPoint og til undervisningsmateriale.

Kurset afholdes d. 3. oktober 2019 i Herlufmagle

Læring og hukommelse i biologisk perspektiv

Kurset har til formål at bevidstgøre undervisere om de processer, der sker i hjernen, når vi lærer noget, og når vi husker det lærte. Hvilke betingelser skal være opfyldt, for at hjernen fungerer optimalt? Hvilke eksperimenter kan inddrages i biologiundervisningen? Med udgangspunkt i ny viden om den plastiske hjerne præsenteres kursisterne for, hvordan læring og hukommelse skal forstås ud fra et biologisk perspektiv.

Kurset afholdes d. 8. oktober 2019 i Taastrup.

Multimodal produktion i dansk

Den nye læreplan for dansk på stx og hf stiller krav om, at eleverne skal arbejde med multimodale produktioner. Kurset viser, hvordan man ud fra en teoretisk og analytisk ramme kan arbejde konkret og praktisk med multimodal produktion i digital form koblet op på det skriftlige arbejde i dansk. En væsentlig del af kurset består i, at du som deltager selv får fingrene i forskellige digitale værktøjer, du kan anvende i undervisningen. Du bliver introduceret til produktion af video, Sway og blog. Desuden får du eksempler at se på elevproduktioner og opgaver og dermed konkret inspiration til, hvordan du kan sætte dine egne elever i gang.

Kurset afholdes d. 9. oktober 2019 i København

Arbejdsformer til formativ evaluering

I et læringsrum, hvor eleverne skal udvikle sig, giver det god mening at fokusere på processen og inddrage fremadrettet evaluering. På kurset vil du 1) afprøve tre konkrete arbejdsformer, der kan anvendes i undervisningen til at synliggøre udvikling og læring for eleverne og 2) få et kursusmateriale, hvor arbejdsformerne og redskaberne er beskrevet, du kan skrive noter, der er modulplaner, og du kan læse kursusholderens erfaringer samt 3) få tid til kollegial videndeling og tid til at tilpasse arbejdsformerne og redskaberne i forhold til din undervisning.

Kurset afholdes d. 10. oktober 2019 i København.

Et hav af plastik – plastikforurening af verdenshavene

Det anslås, at vi globalt udleder ca. otte mio. tons plastik i havet hvert år, og de fleste har nok hørt om store plastikøer, der ligger og flyder rundt midt ude på de store oceaner. Men er det nu også korrekt ligefrem at snakke om hele øer af plastik? På dette kursus stiller vi skarpt på plastikforureningen af vores verdenshave. Kurset er målrettet lærere, der gerne vil klædes fagligt på til at arbejde med emnet i deres undervisning. Vi arbejder dybdegående med emnet, så deltagerne får en solid viden om plastik og de konsekvenser, det har for miljøet, når det fejlagtigt havner her.

Kurset afholdes d. 28. oktober 2019 i Valby og d. 15. januar 2020 i Silkeborg.

Pædagogisk praksis for lærerteams

På dette kursus arbejder du med teorier, metoder og redskaber til, at du og dit lærerteam kan udvikle jeres undervisning. Målet er større arbejds glæde og udvikling af nye pædagogiske praksisser for dit lærerteam, sådan at teamet bliver en base for relevant udvikling i hverdagen. På kurset tager du bl.a. udgangspunkt i din egen arbejds hverdag. Kurset foregår online over videokonference, og du deltager via din computer.

Kurset ligger samme tid hver uge og forløber over seks gange a to timer. Du skal indregne en-tre timers forberedelsestid forud for de enkelte undervisningsgange. Kurset oprettes ved min. fem deltagere. Kurset kan også udvikles som et skræddersyet forløb, hvor omfang, indhold og detaljer tilpasses ønsker og rammer på jeres skole/skoler.

Kender du GL-E's nyhedsbrev?

Her sender vi information om aktuelle kurser. Kunne du eller din skole tænke dig at få tilsendt vores nyhedsbrev? Skriv til kursussekretær Lene Daring på ld@gl.org.

GL inviterer til tre fyraftensmøder om arbejdsglæde

Hvad er det egentlig at skabe arbejdsglæde?

Handler det om den enkeltes humør og tilgang, eller handler det om arbejdet og arbejdspladsen? Og kan vi mon svare på de spørgsmål i forskningen?

På fyraftensmødet bliver du præsenteret for, hvad man kan sige om begrebet arbejdsglæde ud fra forskningen i arbejdsmiljø. Og vi vil udforske begrebet sammen og udveksle erfaringer om, hvad der skal til for at opleve arbejdsglæde, og hvad arbejdsglæde betyder for den enkelte, skolen og eleverne.

Tag din kollega med! Og kombinér et spændende input med lidt lækert til ganen og debat med kolleger fra dit fagområde.

Fyraftensmødet er gratis for GL's medlemmer. GL giver et glas vin og et let måltid. Transporten er for egen regning.

Deltagelse påvirker ikke mulighed for at deltage i GL-E-medlems-tilbud.

Se mere, og tilmeld dig på gl.org "Kurser og arrangementer" under emnet "GL-arrangementer" og kategori "Temamøder".

København

- Tirsdag den 22. oktober 2019 kl. 16.00-18.30
- GL (mødesalen, 1. sal)
Vesterbrogade 16, 1620 København V
- Oplægsholder Eva Thoft fra TeamArbejdsliv
- Sidste frist for tilmelding er mandag den 21. oktober kl. 12.00.

Odense

- Torsdag den 24. oktober 2019 kl. 16.00-18.30
- FIRST Hotel Grand,
Jernbanegade 8, 5000 Odense C
- Oplægsholder Karen Albertsen fra TeamArbejdsliv
- Sidste frist for tilmelding er onsdag den 23. oktober kl. 12.00.

Aarhus

- Torsdag den 31. oktober 2019 kl. 16.00-18.30
- Scandic The Mayor,
Banegårdspladsen 14,
8000 Aarhus C
- Oplægsholder Eva Thoft fra TeamArbejdsliv
- Sidste frist for tilmelding er onsdag den 30. oktober kl. 12.00.

Reception

Hans Laugesen nærmer sig de 70 år og har derfor valgt at gå på pension efter 36 års indsats i GL's sekretariat.

GL har derfor fornøjelsen at invitere til reception **onsdag den 9. oktober kl. 15.15-17.15** i GL, Vesterbrogade på 5. sal.

Det vil glæde os at se samarbejdspartnere, tidligere kolleger og øvrige

venner af huset, så vi sammen kan takke Hans for et godt samarbejde.

VIDENSDAG OM FAGLIG PÆDAGOGISK LEDELSE

Aarhus Universitet 5. november kl. 9-14

Online webinar 28. november kl. 9-12

Hvordan arbejder man med pædagogisk ledelse i gymnasiet? Og hvordan understøtter man bedst skoleudvikling i rammen af skolen som professionelt læringsfællesskab?

Hør erfaringer fra 15 skoler, der har arbejdet med et nyt feedback-koncept, som skal understøtte den pædagogiske ledelse på skolen og skoleudvikling som professionelt læringsfællesskab. Skolerne har konkret arbejdet med observationer af praksis og didaktisk reflekterende samtale med udgangspunkt i aktionslæringens principper.

TILMELD GRATIS
[TDM.AU.DK/FPL](https://tdm.au.dk/fpl)

Mod den yderste rand

Som ivrig læser af Gymnasieskolen har jeg konstateret en besynderlig retning i redaktionens brug af billeder. Det handler ikke om, at der skal benyttes propagandabilleder a la Stalin, men jeg kunne godt tænke mig, at billederne fremover måske blev lidt mere – skal vi sige – 'neutrale'. For jeg bliver sgu i dårligt humør af at sidde og læse mit fagblad, når jeg bliver bombarderet med billeder af lærere eller elever, der tilsyneladende er på sammenbruddets rand – i

hvert fald har de brug for nogle meget stærke piller for at komme videre i deres liv. Jeg har samlet et lille potpourri fra årets artikler. Her kommer den første billedtekst: "Hver 3. lærer: Jeg kan ikke længere stå inde for min undervisning" – efterfulgt af et billede af en elev, der er lige ved at stille træskoene hen over studiebordet. Eksempel nummer to: "En tredjedel af STX-elever står til at dumpe i matematik" – suppleret med et billede, hvor en elev står og hamrer hovedet ind i en tavle. Og hvad med denne her: "Fyrede lærere opsøger hjælp til karriereskift" – suppleret med et billede, hvor en lærer er brudt totalt sammen og sidder alene i et rum kun i selskab med en papkasse, der rummer hendes jordiske rester fra arbejdslivet. Den sidste, jeg har valgt,

kommer her: "Gymnasielærere plaget af stress, angst og følelsesmæssige belastninger". Så er der vist også fuld plade, hvad angår alskens lidelser. Det tilhørende billede viser en kvinde, der krampagtigt holder om sit ansigt, mens et angstanfald af orkanstyrke stryger igennem hende. Så derfor min anmodning her til sidst: Kan redaktionen ikke skrue lidt ned for chokeffekterne, når der skal findes billeder i arkivet? Gymnasielæreres virkelighed er grum nok i sig selv!

*Jan Havreland
VUC Holbæk*

s_52

Svar på læserbrev

Kære Jan, tak for dit indlæg – og for din i øvrigt altid ivrige læsning af og syn på Gymnasieskolens produkter.

Du peger her på en problemstilling, der da ganske rigtigt kræver en balance, men som samtidig indeholder et paradoks. På den ene side skal vi, som du er inde på, passe på med ikke at fremstille jobbet som gymnasielærer som den rene elendighed; på den anden side afspejler de billeder jo en virkelighed, som en del af medlemmerne oplever – og netop forventer at kunne se i deres fagblad. Du skriver det selv i sidste linje af dit indlæg: Gymnasielærernes virkelighed er grum nok i sig selv!

Det er den virkelighed, vi som redaktion møder. Og derfor bliver nødt til at præsentere læserne for – for netop ikke at blive beskyldt for at konstruere en virkelighed,

medlemmerne ikke genkender. Men som sagt – der skal naturligvis være en balance. Den er vi på redaktionen såmænd hele tiden opmærksomme på – om graden så er den rigtige, må i en vis udstrækning bero på en subjektiv bedømmelse. Vi forsøger i hvert fald at tilgodese både det positive og det negative, som udgør gymnasielærernes arbejdsliv.

*Morten Jest
Chefredaktør*

Tirsdag + onsdag
 Billetpri: 75 kr. stk.
 inkl. introduktion

SHAKESPEARES LØSSLUPNE SANSEFEST INSTRUERET AF ELISA KRAGERUP

EN SKÆRSOM TJERNATS-DRØM

11. OKTOBER – 9. NOVEMBER

BETTY NANSEN TEATRET

s_53

GRATIS
 KURSUS

Gratis kursus i København og Aarhus til gymnasielærere

Fire vindere af Politikens Undervisningspris giver deres bud på hvordan undervisningen kan løftes på to faglige områder: 'Giv eleverne faglig nysgerrighed' og 'Forstå den du underviser'. **Brian Egede-Pedersen** og **Lasse Seidelin Bendtsen** lærer dig tips og tricks til, hvordan du kan bruge oplevelser og 'fortryllede zoner' i undervisningen, for at stimulere faglig nysgerrighed og evnen til at lære. **Brian Saugberg** og **Gitte Iversen** deler deres erfaringer og metoder til hvordan relation skal baseres på empati og sympati, fælles anliggender og følelser og på denne måde forstå dine elever.

Giv eleverne faglig nysgerrighed
 Onsdag 2. oktober i København

Forstå den du underviser
 Tirsdag 8. oktober i Aarhus

Tilmelding er gratis, men bliver pålagt gebyr på 10 kroner.
 Læs mere og køb billet på politikensbillet.dk/live

POLITIKEN
 den levende avis

ANMELDelser

En række gymnasielærere anmelder fagbøger og øvrige undervisningsmaterialer for Gymnasieskolen.

★ Inspiration til undervisningen

s_54

Fag_ Samfundsfag
Titel_ Vesten mod Vesten
Forfatter_ Rune Lykkeberg
Forlag_ Information
Pris_ 349,95 kr., 496 sider
Vurdering og anmeldelse_
Benny Jacobsen
Vurdering_ ★★★★★

Chefredaktør på dagbladet Information Rune Lykkeberg kan noget med det her at skabe overblik over historiske epoker. I Kampen om sandhederne viste han, hvordan efterkrigstidens velfærdsstat havde skabt fremskridt og frigørelse, men også kulturelle og politiske eliter, der efterhånden fjernede sig fra folket.

I denne bog stiller han spørgsmålet: Hvordan kan det være, at Vesten, der har overvundet alle rivaler og præsteret frihed, fred, lighed, velstand og fremskridt på et niveau, ingen havde regnet for muligt, er ved at tabe til sig selv?

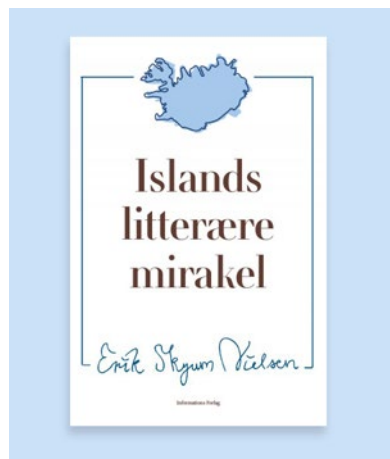
For at besvare spørgsmålet opdeler han efterkrigstiden i tre perioder, som han herefter behandler politisk, økonomisk og ikke mindst kulturelt.

Guldalderen (indtil 1975) var præget af høj økonomisk vækst og stigende lighed. Keynesianisme og socialdemokratisme var guldalderens sejrende økonomiske og politiske doktrin. Rockmusikken var epokens ikoniske kulturudtryk, der bidrog til frigørelse og ungdomsoprør.

Oliekrise, grænser for vækst m.m. skabte næste epoke, 'Reaktionen'. Diverse politiske og økonomiske kriser karakteriserer tiden, yuppies bliver den kulturelle hovedperson, og filmen Taxi Driver et vigtigt kulturudtryk. Taxachaufføren, som mister troen på det politiske system og retter, paradoksalt nok, sin vrede mod samfundets tabere.

Tredje periode kalder han 'Krisen'. Den indledes 2001 (11.9!). Reaktionenens højreorienterede politik bryder sammen. Folket taber tilliden til systemet, som producerer finanskriser, Brexit og populistiske bevægelser. Alt sammen faktorer, der skaber grobund for et sammenbrud af det stabile Europa, vi har kendt i mange år.

Det er naturligvis ikke en lærebog, men vi kan som lærere få stor inspiration til undervisningen.

★ Forvirrende struktur, interessant emne

Fag_ Dansk
Titel_ Islands litterære mirakel
Forfattere_ Erik Skyum Nielsen
Forlag_ Informations Forlag
Pris_ 250 kr., 250 sider
Vurdering og anmeldelse_
Lærke Weng Jensen
Vurdering_ ★★★★★

Min viden om islandske forfattere og litteratur var meget lille, og den er desværre ikke meget større efter læsning af Islands litterære mirakel. Strukturen bærer præg af at være en samling af en tematisk artikelserie, og opsætningen minder mig om en letlæsningsbog til 6. klasse med sine store bogstaver og linjeafstand. Indholdet er dog for viderekomne. Det er en fordel at vide lidt om islandsk litteratur og kunst for at kunne følge med i anekdoterne, navnehenvisningerne og andre selvfølgeligheder om islandsk kultur, og måske derfor havde jeg svært ved at blive fanget og lade de mange informationer og fortællinger sætte sig fast til noget brugbart efter læsningen. At have islandske vers, anekdoter og en ikke-kronologisk form betyder, at læseren helst skal læse for at nyde de gode historier og ikke nødvendigvis hurtigt blive klog på de enkelte forfattere eller gener. 23 afsnit ses i indledningen alle med en anekdotisk titel, men desværre ikke den opklarende undertitel, som ses inde i kapitlet. Hvis jeg vil vide noget om en bestemt genre, tidsperiode eller en bestemt forfatter, skal jeg derfor bladre igennem bogen og kan være heldig at finde afsnittet den vej. Undtagelsen er afsnit 21, der hedder Stærke Kvinder og ikke overraskende omtaler (fire) kvinders udgivelser. Der skiftes mellem store linjer og meget detaljerede nedslag i et system, jeg ikke helt kan regne ud. Den virker derfor mest oplagt at læse med et åbent sind og god tid som passager til fortællingerne for at blive klogere på islandsk historiske og samtidige litteratur.

Genfødsel af et gammelt tema

Fag_ Samfundsfag
Titel_ Global udvikling
Forfattere_ Georgios Marinos og Peter Andreas Nielsen (red.)
Forlag_ Columbus
Pris_ 169 kr. (ex. moms), 352 sider
Vurdering og anmeldelse_
 Benny Jacobsen
Vurdering_ ★ ★ ★ ★ ★

De bedagede blandt os kan huske tilbage til 1980'ernes samfundsfagsundervisning og genkende begreber som center og periferi, Rostows fase-model osv. Udviklingsteoriene har ligesom ligget i dvale i mange år, men med flygtningestrømmene, klimaforandringer, FN's udviklingsmål osv. er der behov for en moderne grundbog i global udvikling – og den foreligger nu!

28 forskere er gået sammen og har skrevet en yderst interessant fremstilling af meget komplekse sammenhænge i 24 kapitler, som er opdelt i tre hovedafsnit.

Kapitel 1-3 er det teoretiske afsnit, som drøfter, hvad udvikling er, udviklingsskolerne og FN's verdensmål. En vigtig pointe er her, at 'udvikling' ikke mere er blot et økonomisk mål, men i lige så høj grad et menneskeligt

værdighedsmål, som dækker begreber som frihed, ligestilling, medbestemmelse m.m.

Kapitlerne 4-19 behandler temaer som politisk deltagelse, udviklingsbistand (facilitator eller forhindring!), nye vilkår for handel, miljø og klima, sundhed og uddannelse, kønsproblematikker, den globale udviklingsaktører, finansieringssystemer og migration og flugt.

Kapitlerne 20-24 ser på de forskellige regioners udvikling, Latinamerika, Afrika, Mellemøsten, Asien og stiller spørgsmålet, om Vestens storhed står for fald.

Et imponerende stykke arbejde. Der er samlet stor viden på de 352 sider, og selvom redaktørerne i forordet beklager, at der er meget stof, som må undlades i bogen, så er det en stor mundfuld for de fleste læsere.

Der er rigtig mange tabeller og figurer i teksterne, fint nok, men ikke godt, at udenlandske figurer ikke bearbejdes sprogligt. For eksempel fig. 8.6., som omhandler energiforbruget historisk, opgjort i TWh! Ved alle, at det betyder terawatt-time, svarende til 1 mia. kilowatt pr. time? Kategorier som biofuels og other renewables kunne ligeledes oversættes.

Men ingen tvivl om, at dette er en lærebog, der er aktuell i adskillige år fremover.

Henrik Reintoft Christensen, Brian Arly Jacobsen og Signe Engelbreth Larsen (red.)

religion i det offentlige rum et dansk perspektiv

Aarhus Universitetsforlag

Tankevækkende!

Fag_ Religion

Titel_ Religion i det offentlige rum, et dansk perspektiv

Forfattere_ Henrik Reintoft

Christensen, Brian Arly Jacobsen og Signe Engelbreth Larsen (red.)

Forlag_ Aarhus Universitetsforlag

Pris_ 299,95 kr., 280 sider

Vurdering og anmeldelse_

Hans Jørgen B. Thomsen

Vurdering_ ★★★★★

Sangen Ramadan i København har for øjeblikket vakt stor opmærksomhed, og stor protest har rejst sig til spørgsmålet, om den skal med i den danske højskolesangbog. Det er et aktuelt eksempel på den problematik, denne antologi peger på, om de blinde vinkler hos majoritetsreligionen og -kulturen over for minoritetsreligionerne her i Danmark. Når minoritetsreligionerne (især islam) optræder i det offentlige rum, stikker de i øjnene, mens majoritetsreligionen med dens nærmest selvfølgelighed i tradition og kultur er usynlig og uproblematisk.

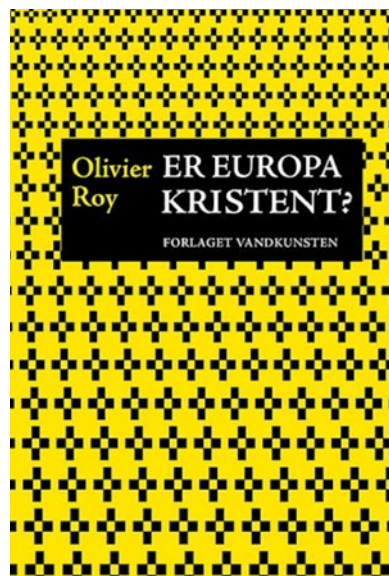
Antologien er skrevet af 13 danske religionssociologer og -historikere, der har grebet fat i den store bevågenhed, emnet har fået som følge

af globaliseringen i den internationale forskning. Problemet undersøges med mange eksempler med temaerne: religions forhold til stat, civilsamfund, skolen, museer, medier, politik på lokalt og nationalt plan og kan f.eks. muslimer optages i det danske forsvar? Læseren kommer grundigt rundt i alle de kendte debatter og lovforslag om blasfemi, tørklæde, burka og anden symbolpolitik.

Bogens andet hovedemne viser den tvetydighed og kompleksitet, der findes af begrebet religion i det danske offentlige rum. Det kommer bl.a. tydeligt frem i forholdet mellem skole og kirke samt danskernes brug af de kirkelige ritualer: dåb, konfirmation, bryllup og begravelse.

Den danske lutherske kirke med dens specielle forhold til staten har i dag måttet forholde sig til modernitetens vilkår. Folkekirken er blevet en servicekirke, og her har den vist sig yderst kreativ over for dens brugere. Langt den største del af folkekirkens medlemmer er kulturkristne og ønsker kirkens rum og liturgi til at markere livets overgangsfaser. Her synes det mest at dreje sig om en kulturel tradition, hvor familien samles om noget højtideligt, æstetisk og spirituelt, som kirkens rum og dens handlinger formår at give dem. I dag definerer mennesker selv deres brug af kirken og hvilke oplevelser og værdier, de mener, den kan give dem. Oftest meget forskelligt fra kirkens teologi og dogmatik. Hvem sagde kommunikationskløft?

Bogen er et must! Den giver læseren meget at tænke over, både på egne vegne og om det samfund, man er en del af.

Olivier Roy ER EUROPA KRISTENT?

FORLAGET VANDKUNSTEN

En 'tour de force' i den europæiske værdikamp

Fag_ Religion

Titel_ Er Europa kristent?

Forfattere_ Olivier Roy

(oversat fra fransk af Birgitte Rahbek)

Forlag_ Vandkunsten

Pris_ 250 kr., 196 sider

Vurdering og anmeldelse_

Hans Jørgen B. Thomsen

Vurdering_ ★★★★★

Jeg vil meget anbefale denne bog skrevet af den fremtrædende franske religionssociolog Olivier Roy. Den er skrevet i et engageret samt letløbende sprog (glimrende oversat til dansk).

Med en imponerende viden og med et formidabelt overblik redegør han for den værdikamp, der har stået på i Europa siden ungdomsoprøret i slutningen af 1960'erne, og den muslimske migration til Europa. De værdipolitiske positioneringer med de populistiske nationale højrepartier i de enkelte lande, evangeliske, karismatiske, fundamentalistiske kirkelige retninger og den katolske kirke over for den almindelige livsholdning, der fulgte med ungdomsoprøret, hvor det enkelte menneskes velbefindende og fysiske behov blev sat i centrum som det højeste gode ifølge

Roy, er klart præciseret. De protestantiske kirker har i det 20 århundrede foretaget en selvsektularisering, og den tidligere aktive politiske venstrefløj har også tabt mælet i dag.

Debatten om et kristent Europa tog et kraftigt opsving i forbindelse med et lovforslag til en europæisk forfatning inden for EU i 2004. Her tales der om Europas kulturelle, religiøse og humanistiske arv, men det var ikke tilstrækkeligt for den katolske kirke. Den daværende pave Benedikt 16. gjorde gældende, at forfatningen skulle nævne Europas kristne rødder, en mere forsigtig formulering end kristen identitet, og følgende normer var ikke til forhandling – den katolske kirke var imod abort, aktiv dødshjælp, homoseksuelle ægteskaber og kunstig befrugtning. Men det blev forkastet i Europa-Parlamentet. Begribeligvis ikke fordi nogen ville afvise, at kristendommen har haft afgørende historisk betydning for udformningen af Europas kultur og civilisation (på godt og ondt), men fordi den katolske kirke mente, at med de kristne rødder fulgte også, at den kristne tro og værdier fremadrettet skulle være normgivende for Europa.

Roy ser selv den europæiske værdikamp som en åndelig og moralsk forfaldshistorie. Han har dog håbet til Europa i behold. "Europa er det eneste legeme, hvori man endnu kan indblæse nogen ånd", slutter bogen.

Men det er nødvendigt, at Europa vender tilbage til de oprindelige liberale værdier og det, der er tilbage af den kristne erindring. Denne verden af i går skal genopstå ved at resocialisere normsystemerne, som vi har i dag. Hvordan det så skal gribes an, giver bogen ingen svar på.

Grundbogen til Religion C

Fint layout med enkelte opdateringer

Fag_ Religion

Titel_ Grundbogen til Religion C. 3. udgave

Forfattere_ Anders Nielsen, Bodil Juncker Pedersen, Dorte Thelander Motzfeldt, Lene Madsen, Sofie Reimick og Trine Ryhave

Forlag_ Systime

Pris_ 295 kr., 360 sider

Vurdering og anmeldelse_

Hans Jørgen B. Thomsen

Vurdering_ ★ ★ ★ ★ ☆

En ny udgave af lærebogen fra 2012. Det, der især springer i øjnene i den nye udgave, er dens indbydende layout, der giver et nemt overblik over de enkelte sider med letlæselig tekst, så man får lyst til at beskæftige sig med materialet. Det andet store plus ved denne udgave er det omhyggelige noteapparat nederst på siderne med oplysninger om navne og begreber i brødteksten.

Ellers rummer bogen stort set det samme stof som den forrige, bortset fra at der i denne udgave er tilføjet et kort afsnit om kognitiv religionsvidenskab (Pascal Boyer), en model for innovativt arbejde, enkelte statistikker er blevet opdateret, et par ældre tekster er blevet erstattet af nyere, og overskriften Religion i AT er blevet ændret til Religion i tværfagligt samarbejde. Alt sammen meget relevant også efter reformen i 2017, og denne udgave er derfor også ganske godt anbefalet.

Som i den forrige udgave har forfatterteamet også her tilstræbt den maksimale aktivering af eleverne ved

øvelser til tekster, faktabokse, billeder, søgning på internettet mv. Det kører bare! Og en ren foræring til unge nyansatte lærere i faget, kunne man tilføje.

Teamets metodiske fokus på verdensreligionerne er religionsfænomnologien og -sociologien, og det er, som det skal være. Men teamet har heller ikke denne gang haft interesse for den religionshistoriske forskning inden for de sidste tre-fire årtier, der i den grad har rykket på vores viden om verdensreligionernes formative perioder. Og den aksiale periode (ganske vist omdiskuteret) i religionshistorien er hverken anvendt eller omtalt.

Jeg har studset lidt over bogens omtale af de chilenske minearbejdere, der i 2010 undslap 69 dages fangenskab i en sammenstyrtet mineskakt. Det første de gjorde, da de omsider kom ud, var, at de takkede Gud, "selv om det var moderne højteknologisk udstyr, der havde hentet dem op", som der står i bogen. Tja – det kunne jo være – uden større teologiske og dogmatiske forestillinger om deres forunderlige redning – at det blot faldt dem let på læben – sådan helt intuitivt – at give udtryk for deres glæde/taknemmelighed over livet i mere omfattende forstand, som de havde i det religiøse sprog, de var opvokset med. Det skal der ikke megen empati til for at forstå noget meningsfuldt med. At medtage en sådan anvendelse af religiøst sprog i undervisning finder jeg fagligt meget relevant.

Den går ikke ned på opgaver eller perspektiver

Fag_ Dansk

Titel_ Dansk i praksis

Forfattere_ Tina Jensen

Forlag_ Systime

Pris_ 250 kroner (bog) (og forskellige ibog-priser mellem 30-100 kr.), 238 sider

Vurdering og anmeldelse_

Lærke Weng Jensen

Vurdering_ ★ ★ ★ ★ ★

s_58

Dansk i praksis er en virkelig gennemtænkt og omfangsrig undervisningsbog, som kan give dansklæreren megen hjælp og en god arbejdsstruktur til eleverne. Samtidig kræver den i praksis også, at læreren leverer den nødvendige begrebsfaglighed ved siden af, for eksempel når allerførste

spørgsmål handler om semantiske skemaer, og når der senere spørges til filmiske virkemidler uden yderligere forklaring. Bogen er inddelt i de fire temaer (sundhed, pædagogik, politi og kommunikation) som hf's linjestructur lægger op til, men kan dog sagtens bruges på kryds. Jeg ser den også være en relevant hjælp til stx-lærerens udarbejdelse af enkelte forløb, da den har så gode teksteksempler, jeg tror vil røre og interessere eleverne. Styrken i bogen består af de valgte, aktuelle primærtekster, den overskuelige opsætning, hvor tekst, billede og arbejdsopgaver følges ad, og så den gennemarbejdede opsætning. For eksempel efterfølges hvert af de fire temaer af forslag til ældre tekster (inkl. kanonforfattere) og øvrige arbejdsopgaver. De 44 enlinjes begrebsforklaringer bagerst er mangelfulde, og det er uklart,

hvorfor regnbuefamilie er medtaget men ikke Goffman, når nu han bruges i bogen (og er svær at finde igen). Opgaverne er gode, fordi der skiftes mellem forskellige taksonomier, det receptive og det begrebstunge, sekundær og primærtekst og en bred vifte af teksttyper, der alle findes på CFU. Bogen lykkes godt med at forholde sig til linjens praktiske intention, og således har for eksempel politiafsnittet opgaver til lovaftsnittet om politiets virksomhed eller en dokumentarfilms fremstilling af den uafhængige politimyndighed.

Jeg havde gerne set, at den havde en makker i form af begrebslister og grundlæggende teori, men bogens præmis om tekst og opgaver er udført til UG.

MØD OS PÅ

Nyhedsbrevet

Modtager du ikke Gymnasieskolens nyhedsbrev?

På gymnasieskolen.dk kan du tilmelde dig det ugentlige nyhedsbrev og følge med i nyheder, debat og blogindlæg om den nye gymnasiale verden.

GENFORENINGSBUSSEN

Et tværfagligt roadshow
om identitet, sprog og historie

- kommer i nærheden af dit gymnasium

Hvad skete der i 1918-1920? Kan din klasse regne landegrænser ud? Sange; kulturarv eller identitet? Stemmer vi med hovedet, hjertet eller maven? Hvordan er grænsen et eksempel på fredelig sameksistens i dag? Mindretal; hvad sker der, når en landsdel deles? Afstemningsplakater; propaganda eller pæn passion?

Se
turnéplan
og book nu:
på msj.dk

s_59

DE VERDENS ÆLDSTE DRAMA – MEN MEST AKTUELLE DILEMMA ASYLSØGENDE KVINDER

Tirsdag + onsdag
billetpris: 75 kr. stk.
inkl. introduktion

13. – 25.
SEPTEMBER
1. – 16.
FEBRUAR

BETTY NANSEN TEATRET

MINDEORD

Gymnasieskolen modtager mindeord.

De skal maks. indeholde 2.200 enheder inkl. mellemrum. Sendes via mail til gymnasieskolen@gl.org – se deadline i kolofonen på side 3 heri bladet eller på gymnasieskolen.dk

Gitte Ladegaard

1950 —
2019

Gitte Ladegaard, som var en markant lærer på Faaborg Gymnasium med fagene tysk og religion i en menneskealder, er død efter længere tids svagelighed som følge af en alvorlig hjertesygdom.

Gitte Ladegaard foretrak udpræget at undervise i religion. I sin undervisning gennemgik hun selvfølgelig verdensreligionerne, men for hende var det samtalen om livets store spørgsmål, som var det vigtigste, uanset planen for den enkelte lektion.

Hun tog eleverne og deres meninger alvorligt, talte med dem som voksne mennesker og hjalp dem med at finde deres eget ståsted.

Undervisningsformen var fri og højskolepræget, men altid præget af menneskelighed, dybde og nærvær. De samme kvaliteter, som hun selv forventede at blive mødt med af gymnasiets ledelse, hvilket man ikke fik lov til at være i tvivl om.

Gitte Ladegaard var en fintmærkende seismograf, når hun mærkede, at en elev havde det svært. Så tog hun sig den nødvendige tid til omsorgsfulde samtaler uden for undervisningen.

Gitte Ladegaard var et lysets barn, i den forstand at det var en pine for hende at komme igennem skoleårets mørke måneder, hvor den lille 2CV i morgenmulmet efter en svær start skøjtede igennem snefygning og isglatte veje - og det farlige sving ved Høbbet - ned til Faaborg.

Når hun hvert forår stod ved gallafesten og med våde øjne stolt så sine elever i deres fineste puds, berørte det hende, at samtalerne snart ville høre

op, og deres veje skulle skilles, men hun vidste, at hun havde gjort sit for at få dem godt i vej.

Hun gik på pension i 2018 og var mest bekymret for, om hun kunne undvære eleverne. Det var ganske svært for hende, men et lille nyfødt barnebarn flyttede samtidig ind med sin mor, så Gitte kunne hellige sig opgaven med at bistå sin datter med at give lille Johanna det bedst mulige afsæt i tilværelsen.

Heldigvis nåede hun før sin død at opleve Johanna stolpre rundt og være godt på vej på egne ben.

Gitte Ladegaard blev 69 år og efterlader sig to døtre, en svigersøn og sin eksmand, som hun var i færd med at finde melodien med igen.

Æret være Gitte Ladegaards minde.

Claus Jensen
Tidligere rektor på Faaborg
Gymnasium

Kirsten Bisgaard Selchau

1947 —
2019

Det var med sorg, jeg modtog nyheden om Kirstens død grundlovsdag. Seks uger før havde hun modtaget kræftdiagnosen. Et fantastisk liv bragt til ende alt for tidligt. Et liv, som allerede i barndommen blev vævet sammen med Bents, og de fulgtes ad fra folkeskolen via gymnasiet til universitetet og videre til de første ansættelser som gymnasielærere.

I 1975 fik Kirsten job i Randers, og de købte hus i Hobro. Huset har siden dannet rammen om familien, hvor sønnerne Dan og Jacob er vokset op. De var Kirstens øjsten, og i det hele taget lå familiens ve og vel hende meget på sinde.

I 1980 fik Kirsten job på Paderup Gymnasium, hvor hun blev til sin pensionering i 2012. Det er herfra, jeg kender hende - først som elev og siden kollega. Kirsten var en begavelse i biologi og havde en særlig pædagogisk tilgang til stoffet og menneskelig tilgang til eleverne, som gjorde, at alle følte sig velkomne og fik lyst til at lære. Mange elever - herunder min egen søster - har valgt levevej inspireret af Kirstens fremragende undervisning. Hun kunne om nogen tænde en faglig gnist i elevernes øjne.

Kirsten fungerede i mange år som studievejleder og var ekstremt god til at lytte og rådgive. Som kollega var Kirsten hjælpsom, givende og livsklog, og hun var altid parat til at deltage i skolens liv. Hun havde et udpræget blik for sociale relationer og var eksponent for det gode samarbejde. Hun var inkluderende, før begrebet blev moderne.

Kirsten var mangeårig skriftlig censor ved studentereksamen i biologi, og i en årrække sad hun i

opgavekommissionen - de sidste fem år som formand. Hun var en særdeles aktiv lærebogsforfatter, og i de sidste 15 år arbejdede vi tæt sammen om vores eget store bogprojekt "yubio". Kirsten har i alle årene været en kæmpe inspirationskilde for mig, og så sent som få uger før hendes død diskuterede vi faglige opdateringer. Hun var altid oplyst og velinformeret om seneste forskning, og det er så trist, at det ikke kan fortsætte, som vi havde planlagt - nemlig mange år endnu.

Et vidende, fagligt, kærligt, musikalsk og elskværdigt menneske er gået bort. Det er urimeligt og uvirkeligt for mig, og Kirsten efterlader et kæmpe tomrum hos alle, der kendte hende. Jeg er stolt over at kunne kalde hende min ven og faglige mentor, men savnet er stort. Tak for ufattelig mange timer i dit selskab, Kirsten. Jeg lærte mere som fagperson og menneske, end jeg nogensinde vil indrømme.

Thomas Skadhede
Paderup Gymnasium

REKTOR

EGEDAL GYMNASIUM & HF

Skolen søger en erfaren og sikker leder med visioner for udvikling af det almene gymnasium. Stillingen er en mulighed for at stå i spidsen for en veldrevet gymnasieskole med et godt omdømme, stærkt fællesskab og en velfungerende elev- og lærergruppe. Rektor skal sikre skolen en attraktiv og tydelig profil, øge elevtilgangen og fungere som en samlende figur for alle på skolen.

Opgaven

Egedal Gymnasium & HF er en dialogisk og demokratisk orienteret mellemstor gymnasieskole med engagerede elever og medarbejdere. Skolen er det foretrukne valg for elever i lokalområdet og formår også at tiltrække elever fra et større geografisk område.

Skolens kultur præges af gensidig respekt og plads til den enkelte elev uanset niveau og forudsætninger. Visionen er at få det ypperste ud af den enkelte elev, løfte de unges uddannelsesniveau og skabe kompetente samfundsborgere.

Med reference til bestyrelsen har rektor det samlede ledelsesansvar for drift og ambitiøs udvikling af skolen.

Rektor skal:

- Sætte tydelig retning for skolens udvikling, sikre Egedal Gymnasium & HF en tydelig og attraktiv profil og dermed bringe skolen sikkert ind i fremtiden.
- Sikre et fortsat højt fagligt niveau på skolen og fastholde og videreudvikle skolens dannelses- og læringsmiljø.
- Varetage rollen som øverste personaleleder, engagere medarbejdere og elever i skolens udvikling og sikre høj travlhed for både medarbejdere og elever.
- Fungere som sparringspartner for skolens ledere og sikre ledelse af høj kvalitet af alle medarbejdergrupper.
- Være garant for sikker drift og ressourcestyring og optimal anvendelse af skolens samlede ressourcer til gavn for eleverne.

- Etablere et professionelt, åbent og dynamisk samspil med såvel bestyrelse som diverse råd og udvalg på skolen, herunder elevråd og samarbejdsudvalg.
- Være skolens ansigt udadtil og profilere skolen i relevante sammenhænge.

Rektors profil

Egedal Gymnasium & HF søger en engageret og udviklingsorienteret rektor med en anerkendende og dialogorienteret ledestil. Skolen lægger vægt på, at den nye rektor har visioner og ambitioner for den faglige og pædagogiske udvikling og tør gå nye veje.

Rektor skal være en tillidsskabende leder, der skaber resultater gennem samspil og samarbejde. De kommunikative kompetencer skal ligeledes være fremtrædende. Rektor skal evne at udvikle og formidle en stærk og attraktiv fortælling om skolen både indadtil og udadtil.

Det er en forudsætning, at den kommende rektor har indsigt i rammer og vilkår for drift af en gymnasieskole og håndterer udfordringer proaktivt og løsningsorienteret. Rektor skal have interesse og forståelse for økonomi og administration.

Den rette kandidat har betydelig ledelseserfaring, gerne fra gymnasieområdet. En lederuddannelse er en klar fordel. Skolen lægger også vægt på, at rektor har solid undervisningserfaring.

Ansøgning

Ansøgningsfrist: Søndag den 29. september 2019.

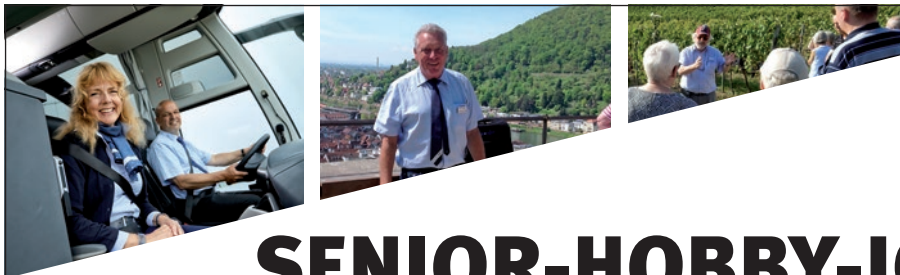
Søg stillingen på www.muusmann.com/stillinger

Kontakt gerne bestyrelsesformand Lars Christoffersen, tlf. 24 82 65 66, eller chefkonsulent Iben Munck Adamsen, MUUSMANN A/S, tlf. 22 91 20 06.

På www.muusmann.com/stillinger findes en stillings og personprofil med en uddybende beskrivelse af skolen og rektors opgaver og profil.

MUUSMANN

www.muusmann.com

SENIOR-HOBBY-JOB

Bliv lejlighedsvis rejsleder for Riis Rejsers glade gæster

- Har du humor, let til grin og smil?
- Er du på vej til en aktiv efterløns- og senior-tilværelse?
- Har du lyst til at lede rejser og øse af din viden?
- Har du årligt måske 4, 8 eller 10 uger til rådighed til rejslederjobbet?

...så er et lejlighedsvis rejslederjob hos Riis Rejser måske noget for dig. Vi søger netop nu flere herlige

rejsledere til den kommende sæson, og måske er du interesseret.

Læs mere om jobbet på www.riisrejser.dk/soeg-rejslederjob/ eller ring til Søren Riis på 96 64 50 11 og hør nærmere om jobbet som lejlighedsvis rejsleder.

Vi glæder os til at høre fra dig!

Tlf. 70 11 47 11 • www.riisrejser.dk

s_62

GYMNASIESKOLENS Jobmarked

Opnå en effektiv og målrettet eksponering af dit stillingsopslag over for både aktive og passive jobsøgende ved at kombinere print- og online jobannoncering på Gymnasieskolens jobmarked.

Vil du vide mere?

Kontakt Sofia Malta Velling

tlf.: 76 10 11 55 eller e-mail: smv@rosendahls.dk

STUDIETUR MED TOG

BERLIN

Tog & hostel fra 725,-
3 nætter

HAMBORG

Tog & hostel fra 765,-
3 nætter

MÜNCHEN

Tog & hostel fra 1.891,-
4 nætter

PRAG

Tog & hostel fra 1.225,-
4 nætter

AMSTERDAM

Tog & hostel fra 1.675,-
3 nætter

BRUXELLES

Tog & hostel fra 2.350,-
3 nætter

PARIS

Tog & hostel fra 3.329,-
4 nætter

Alle priser foroven er baseret på frirejse med tog til grænsen. Prisen er per person og er baseret på togrejser t/r inkl. bagage, morgenmad på jeres logi, ISIC kort til alle studerende og alle skatter og afgifter.

KILROY

kilroy.dk/studieture | Tlf. 70 22 05 35

Student & Business TOURS

SPECIALIST I STUDIEREJSER

- London..... fra 1650
- Paris..... fra 1695
- Edinburgh... fra 1795
- Krakow..... fra 1950
- Manchester.. fra 2050
- Budapest.... fra 2095
- Amsterdam.. fra 2250
- Dublin..... fra 2250
- Malta..... fra 2395
- Rom..... fra 2695
- Venedig..... fra 2695
- Reykjavik.... fra 3350

Byen hvor Europa og Asien mødes.

Istanbul er Europas største by med over 15 millioner indbyggere og med utallige historiske seværdigheder som Topkapi Paladset, Den Blå Moské, Hippodromen, Den store Basar og krydderimarkedet.

Studiebesøg: interaktivt besøg på et gymnasium, en avis med en tilknyttet TV-station, Mærsk, Novo Nordisk eller hør om den politiske og økonomiske situation i landet.

Pris fra København inkl. fly t/r og 4 nætter med morgenmad

fra kr. 2950

Storbyen

ISTANBUL

fra kr. 1695

Levende **BARCELONA**

fra kr. 2295

Sprudlende **MADRID**

fra kr. 2495

Historiske **MALAGA**

TLF. 7020 9160 | INFO@SBTOURS.DK | WWW.SBTOURS.DK

Rejs klimavenligt - ring og hør nærmere...

Studierejser med tog

Komfortabelt og hyggeligt

ALFA TRAVEL

Fx Berlin med tog fra kr. 898,-

Tag toget helt til Rom! Fra kr. 3.148,-

TAG TOGET PÅ STUDIEREJSE - FRA 898,-

Overvej toget til næste studietur. Udover at være et mere klimavenligt valg end flyveturen, er en togrejse en nem og komfortabel rejseform, som giver unikke muligheder for samvær i jeres gruppe.

Populære studierejser med tog:

Berlin | 4 dage 3 nætter | fra kr. 898,-
Amsterdam | 5 dage 4 nætter | fra kr. 1.748,-
Hamborg | 4 dage 3 nætter | fra kr. 1.048,-
Prag | 5 dage 4 nætter | fra kr. 1.598,-
Rom | 7 dage 4 nætter | fra kr. 3.148,-

Priserne inkluderer togrejse på 2. klasse fra dansk grænsestation, pladsbilletter på strækninger i udlandet hvor muligt, indkvartering samt morgenmad.

- Unikt udvalg af spændende programmuligheder
- Studierejser med afsæt i jeres faglige mål
- Fast og erfaren kontaktperson fra start til slut
- 24/7 adgang til jeres rejsedokumenter i Alfa Gatens

ALFA TRAVEL KONTAKT OS OG FÅ ET TILBUD TLF. 8020 8870 - INFO@ALFATRAVEL.DK

Skal I på studietur det nye skoleår?

Berlin	fra kr. 1.020,-
Barcelona	fra kr. 1.595,-
Dublin	fra kr. 1.790,-
Edinburgh	fra kr. 1.800,-
London	fra kr. 1.950,-
Madrid	fra kr. 2.215,-
Malta	fra kr. 3.195,-

euro tourist

Kontakt os og få et tilbud!

Tlf. 98 12 70 22 • www.eurotourist.dk

Vesterbro 89, 9000 Aalborg • info@eurotourist.dk

s_66

MØD OS PÅ **Facebook**

Find Gymnasieskolen og Gymnasieskolernes
Lærerforening på Facebook på den fælles
side *Gymnasielærer*.

Billige, skræddersyede studieture til USA

AIRFRANCE

 KLM

Tag med til USA. USA er de store drømmes land. Her hvor mulighederne er uendelige og den enkeltes ambitionerne vokser helt ind i himlen – næsten. USA sætter stadig dagsordenen for mange ting her på vores klode, det være sig økonomisk, teknologisk, musikmæssigt og på masser af andre områder.

Rejsemål:

New York 7 dage/5 nætter	4.645	Washington 7 dage/5 nætter	4.945
Boston 7 dage/5 nætter	5.478	Miami 7 dage/5 nætter	5.810
Chicago 7 dage/5 nætter	5.060	San Francisco 7 dage/5 nætter	5.595

Priser er FRA-pris i kr./person inkl. transport i fly fra København på økonomiklasse, overnatning på hostel i flersengsværelser ekskl. morgenmad. For mere info. om priserne - se www.benns.dk/studietur.

Når du køber studieturen hos BENNS, får du:

- 55 års erfaring
- Lave priser
- Skræddersyet produkt
- Tidsbesparelse
- Hjælp til fagligheden
- Egen rejsekonsulent
- 24H vagttelefon

Ring på 65 65 65 63
group@benns.dk
benns.dk

BENNS

LINDHARDT OG RINGHOF UDDANNELSE

NYHED til biologi

Af Niels Høgslund og Signe Høgslund

320 sider / 325 kr.

i-bog 65 kr. / gratis website

Læs mere og bestil bogen på

lru.dk

Ny grundbog til biologi

- Evolution som rød tråd gennem bogen
- Nye vinkler på kernestoffet
- Rigt illustreret
- Hvert afsnit har "Test din forståelse"-opgaver
- Hør forfatteren fortælle om bogen: lru.dk/liv

Lindhardt og Ringhof
Uddannelse
Vognmagergade 11
1148 København
www.lru.dk

LR
Uddannelse
EGMONT